

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

**Medzinárodné právo súkromné
v porovnávacujúcom pohľade - porovnanie
kolíznych noriem rodinného práva v českom
a francúzskom právnom poriadku**

Diplomová práce

Juraj Hudec

Vedoucí diplomové práce:

Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc.

Praha, prosinec 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem v ní vyznačil všechny prameny, z nichž jsem čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Podpis

V Praze, 1.prosince 2008

Juraj Hudec

Poděkování

Týmto Vám chcem vysloviť svoju vďaku, pani Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., za cenné rady a dôležité podnety, ktoré mi pomohli pri písaní tejto práce. Rovnako sa Vám chcem poďakovať za možnosť spracovania témy diplomovej práce v slovenskom jazyku.

Podpis

V Praze, 1. prosince 2008

Juraj Hudec

OBSAH

POĎAKOVANIE.....	3
OBSAH.....	4
ÚVOD.....	6
1 MEDZINÁRODÉ PRÁVO SÚKROMNÉ A JEHO VZŤAH K PRÁVNEJ KOMPARATISTIKE.....	9
1.1 Medzinárodné právo súkromné.....	9
1.1.1 Pojem medzinárodného práva súkromného.....	10
1.1.2 Spôsoby úpravy súkromnoprávných vzťahov s medzinárodným prvkom.....	11
1.1.2.1 Kolízna metóda.....	11
1.1.2.2 Priama metóda.....	13
1.2 Právna komparatistika.....	14
1.2.1 Obecné o právnej komparatistike.....	14
1.2.2 Porovnávanie práva v medzinárodnom práve súkromnom.....	15
1.2.3 Význam porovnávania práva v medzinárodnom práve súkromnom.....	15
2 PRAMENE MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA SÚKROMNÉHO.....	17
2.1 Právne pramene českého medzinárodného práva súkromného.....	17
2.2 Právne pramene francúzskeho medzinárodného práva.....	18
2.3 Medzinárodné dohovory a Haagská konferencia medzinárodného práva súkromného.....	20
2.4 Európske medzinárodné právo súkromné.....	22
3 POROVNÁVANIE KOLÍZNEJ ÚPRAVY MANŽELSTVA V ČESKOM A FRANCÚZSKOM MEDZINÁRODNOM PRÁVE SÚKROMNOM.....	24
3.1 Uzavretie manželstva.....	24
3.1.1 Spôsobilosť uzavrieť manželstvo, podmienky platnosti manželstva.....	24
3.1.2 Forma uzavretia manželstva.....	26

3.2	Účinky/Vzťahy medzi manželmi.....	27
3.2.1	Určenie rozhodného práva a hraničné určovatele vo vzťahoch medzi manželmi.....	29
3.3	Rozvod.....	31
3.3.1	Úprava v medzinárodných dohovoroch.....	34
4	POROVNÁVANIE KOLÍZNEJ ÚPRAVY VYŽIVOVACEJ POVINNOSTI V ČESKOM A FRANCÚZSKOM MEDZINÁRODNOM PRÁVE SÚKROMNOM.....	35
4.1	Česká kolízna úprava vyživovacej povinnosti.....	35
4.2	Francúzska kolízna úprava vyživovacej povinnosti.....	37
4.3	Francúzska a česká úprava určitých nárokov voči otcovi, za ktorého nie je matka vydatá.....	38
4.4	Nová Haagska úprava pre otázky vyživovacej povinnosti.....	39
4.4.1	Protokol o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007.....	40
5	POROVNÁVANIE KOLÍZNEJ ÚPRAVY VZŤAHOV MEDZI RODIČMI A DEŤMI V ČESKOM A FRANCÚZSKOM MEDZINÁRODNOM PRÁVE SÚKROMNOM.....	46
5.1	Kolízna úprava určenia rodičovstva - vznik vzťahu rodič dieťa.....	46
5.1.1	Určenie otcovstva.....	47
5.1.2	Určenie príbuzenského pomeru: materstvo, otcovstvo.....	48
5.2	Kolízna úprava vzťahov medzi rodičmi a deťmi.....	49
5.3	Osvojenie.....	51
5.3.1	Medzinárodné dohovory pre otázky osvojenia.....	52
5.4	Poručníctvo a opatrovníctvo.....	53
5.4.1	Medzinárodné dohovory v oblasti opatrovníctva a Poručníctva.....	53
	ZÁVER.....	55
	ZOZNAM SKRATIEK.....	59
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	59
	NÁZOV V ANGLICKOM JAZYKU, RESUMÉ, KEY WORDS	61

ÚVOD

Táto diplomová práca sa zaoberá porovnaním českej a francúzskej národnej úpravy rodinného práva z pohľadu medzinárodného práva súkromného. Ide o veľmi rozsiahlu, ako aj aktuálnu tému.

Aktuálna je táto téma najmä z pohľadu európskeho medzinárodného práva súkromného, ktoré v súčasnosti patrí medzi jednu z najrýchlejšie sa rozvíjajúcich oblastí v rámci súkromného práva v Európskej únii (ďalej len „EU“). Už pred samotným vstupom Českej republiky do EU došlo k zásadným zmenám v českom právnom poriadku, a to procesom zblížovania českého práva s *acquis communautaire*. Po vstupe do EU sa stal tento súbor platného práva pre Českú republiku záväzný. Preto, pokiaľ sa zaoberáme národnými úpravami medzinárodného práva súkromného, je treba mať na zreteli záväznosť európskeho medzinárodného práva súkromného.

Vzhľadom na rozsiahlosť témy sa v diplomovej práci zaoberáme len niektorými inštitútmi rodinného práva a s nimi súvisiacimi kolíznymi úpravami. Pomocou právnej komparácie sa snažíme porovnať platnú kolíznú úpravu v českom a francúzskom medzinárodnom práve súkromnom. Pri tomto porovnaní vychádzame najmä z aktuálne platných zákonov, odbornej literatúry, ako aj súdnej judikatúry. Pri zpracovávaní francúzskeho medzinárodného práva súkromného bola práca náročnejšia, pretože francúzsky právny poriadok neobsahuje ucelenú úpravu oblasti vo forme zákona ako je tomu v českom práve. Preto práve pri francúzskej úprave vychádzame nielen z uvedených zdrojov, ale aj z prednášok profesorov - M. Cachard a M. Klotgen z roku 2007, ktorí pôsobia na francúzskej univerzite Nancy 2.

Cieľom tejto diplomovej práce je porovnať kolíznoprávnu úpravu rodinného práva v rámci českej a francúzskej národnej úpravy medzinárodného práva súkromného. Naším zámerom je najmä identifikovať jednotlivé rozdiely v danej oblasti, ako aj ich spoločné znaky. Súčasne chceme poukázať aj na unifikáciu pravidiel, na ktoré sa vzťahuje ako medzinárodná úprava v dohovoroch Haagskej konferencie, tak aj komunitárne právo.

Táto diplomová práca pozostáva z piatich kapitol, ktoré tvoria základnú štruktúru práce. Názvy a delenie kapitol sme sa snažili vybrať s ohľadom k problematike, aby čo najviac zodpovedali téme. Prácu môžeme pomyselne rozdeliť na

dve časti - časť obecná, kde pristupujeme k problematike z pohľadu obecného, a časť druhá, v ktorej sa nachádza priamo konkrétna právna úprava českej a francúzskej republiky.

V prvej kapitole sa zameriavame na uvedenie základných poznatkov z oblasti medzinárodného práva súkromného a právnej komparatistiky. Vymedzujeme základné pojmy, definície, ktoré neskôr používame pri samotnej komparácii českej a francúzskej kolíznoprávnej úpravy rodinného práva (napr. pojem medzinárodného práva súkromného). Ďalej popisujeme spôsoby úpravy súkromnoprávných vzťahov s medzinárodným prvkom - kolízna metóda, priama metóda. Následne uvádzame obecnú charakteristiku právnej komparatistiky a jej použitie a význam v medzinárodnom práve súkromnom.

Druhá kapitola približuje právne pramene európskeho, českého a francúzskeho medzinárodného práva súkromného. Zároveň spomíname Haagsku konferenciu, ktorá svoju činnosť zameriava na zjednocovanie kolíznych noriem a uvádzame aj vybrané dohovory konferencie, ktoré obsahujú kolízne alebo procesné pravidlá z oblasti rodinného práva. Tie sú záväzné pre české alebo francúzske právo.

Tretia kapitola s názvom - „Porovnávanie kolíznej úpravy manželstva v českom a francúzskom medzinárodnom práve súkromnom“ rozoberá jednotlivé kolízne pravidlá, ktoré sú platné v národných úpravách dotknutých štátov. Pozornosť je venovaná nielen samotnému uzavretiu manželstva a vzťahom medzi manželmi, ale aj rozvodu.

Štvrtá kapitola je venovaná českej, ako aj francúzskej kolíznej úprave vyživovacej povinnosti. Bližšie poukazujeme na rozdielnu úpravu určitých nárokov voči otcovi, za ktorého nie je matka vydatá. Tu upozorňujeme aj na úpravu v medzinárodných dohovoroch Haagskej konferencie, relevantnú k danej problematike. Súčasne približujeme novú kolíznoprávnu úpravu vypracovanú Haagskou konferenciou.

V poslednej piatej kapitole sa zaoberáme nielen samotnými kolíznymi normami v otázkach rodičovstva, ale rovnako aj kolíznou úpravou vzťahov medzi rodičmi a deťmi, ďalej osvojením, poručníctvom a opatrovníctvom. V tejto kapitole upriamujeme pozornosť aj na relevantné medzinárodné dohovory, ktoré unifikujú národné kolízne pravidlá.

Pri písaní tejto diplomovej práce si uvedomujeme náročnosť témy a fakt, že pri použití komparácie v medzinárodnom práve súkromnom je dôležité zamerať sa na kolízne normy a ich jednotlivé hraničné určovatele.

1. MEDZINÁRODNÉ PRÁVO SÚKROMNÉ A JEHO VZŤAH K PRÁVNEJ KOMPARATISTIKE

1.1 *Medzinárodné právo súkromné*

Právne vzťahy práva rodinného, občianskeho, obchodného a práva pracovného, ktoré nazývame vzťahmi súkromnoprávnymi sa vo veľkej miere uskutočňujú v rámci hraníc jedného štátu, a teda majú vnútroštátny charakter. Na takéto právne vzťahy sa v každom štádiu ich riešenia aplikujú výhradne právne normy platné na území daného štátu. Avšak, niektoré zo súkromnoprávných vzťahov sa od väčšiny takýchto vzťahov líšia tým, že prerastajú hranice jedného štátu, a tým sa dostávajú do vzťahu k inému štátu. V takomto prípade ide o vzťahy, ktoré označujeme ako súkromnoprávne vzťahy so zahraničným, cudzím alebo medzinárodným prvkom. Medzinárodný prvok, a teda vzťah k zahraničiu, sa prejavuje najmä vo vzťahu k:

1. subjektu právneho vzťahu
2. skutočnosti právne významnej pre vznik a existenciu právneho vzťahu
3. predmetu právneho vzťahu
4. akcesorickému právnemu vzťahu, pokiaľ sa základný právny vzťah riadi cudzím právom¹

Cudzí, medzinárodný prvok v danom právnom vzťahu predstavuje aj určitý podiel vplyvu cudzieho právneho poriadku, ku ktorému sa viaže tento právny vzťah, pričom pri riešení právneho vzťahu je nutné k nemu prihliadnuť. Prítomnosťou cudzieho prvku stráca právny vzťah vnútroštátny charakter a jeho prostredníctvom sa dostáva okrem domáceho práva aj do vzťahu s právnym poriadkom tretích cudzích štátov.²

---

¹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 18.

² Poredoš, F., Ďuriš, M., Lysina, P.: Základy medzinárodného práva súkromného, Univerzita Komenského 2005, str. 13.

Stret dvoch a viacerých právnych poriadkov, vytváraný súkromnoprávnymi vzťahmi s medzinárodným prvkom, si vyžaduje zvláštnu právnu úpravu. Súbor právnych noriem, ktoré takéto vzťahy upravujú je samostatným právnym odvetvím, medzinárodným právom súkromným. V situácii, kedy vzniká možnosť použitia viacerých právnych poriadkov, sa pomocou medzinárodného práva súkromného určuje rozhodné právo. Tým sa špecifikujú právne (hmotnoprávne) normy, ktoré sa na daný vzťah majú použiť.

Snahy zjednotenia pomocou medzinárodných dohovorov a rastúci význam európskeho medzinárodného práva súkromného zatiaľ nezmenili skutočnosť, že každý štát si naďalej upravuje túto oblasť svojím vnútroštátnym právom.

Aj napriek označeniu medzinárodné právo súkromné, nejedná sa o normy medzinárodného práva verejného. Zjednodušene, medzinárodné právo verejné upravuje vzťahy len medzi suverénnymi štátmi a subjektmi medzinárodného práva verejného. Preto, vzhľadom k tomu, že právnické a fyzické osoby nevystupujú ako subjekty medzinárodného práva, je vylúčená použiteľnosť medzinárodných verejnoprávných noriem.³

1.1.1 Pojem medzinárodného práva súkromného

V užšom slova zmysle, právna teória, ktorá vychádza hlavne z nemeckej právnej školy stotožňuje pojem medzinárodného práva súkromného s kolíznoprávnou úpravou.⁴ Cieľom tejto právnej úpravy nie je určiť práva a povinnosti účastníkov súkromnoprávneho vzťahu s medzinárodným prvkom, ale určiť, ktorý právny poriadok sa použije. Riešenie takejto otázky je vo výbere rozhodného práva. V širšom pojatí, právna teória rozumie pod pojmom medzinárodné právo súkromné nielen kolíznoprávnou úpravu, ale aj súbor právnych noriem upravujúcich postup súdov, či iných orgánov, ako aj práva a povinnosti účastníkov súkromnoprávných konaní pred týmito orgánmi, obsahujúce medzinárodný prvok. Súbor týchto noriem predstavuje medzinárodné právo procesné. Medzinárodný prvok v konaní o súkromnoprávných veciach môže spočívať napr. v tom, že účastníkom konania je cudzinec, alebo ide o

---

³ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 20.

⁴ Loussouarn, Y., Bourel, P.: Droit international privé, Dalloz 2001, str. 3.

uznanie alebo výkon cudzích rozhodnutí. Nielen česká, ale aj francúzska právna teória pokladá medzinárodné právo procesné za súčasť medzinárodného práva súkromného. Medzinárodné právo súkromné môžeme chápať ako súbor právnych noriem, ktoré upravujú súkromnoprávne vzťahy s medzinárodným prvkom, ako aj súbor procesných noriem upravujúcich postup súdov či iných orgánov a účastníkov konaní pred týmito orgánmi, ako aj vzťahy medzi nimi vznikajúce v súkromnoprávných veciach, ktoré obsahujú medzinárodný prvok.⁵

Aj napriek rozsiahlej právnej teórii v tejto oblasti práva, ako česká tak aj francúzska právna úprava neobsahuje zákonnú definíciu medzinárodného práva súkromného.

1.1.2 Spôsoby úpravy súkromnoprávných vzťahov s medzinárodným prvkom

1.1.2.1 Kolízna metóda

Z hľadiska spôsobu úpravy súkromnoprávných vzťahov s medzinárodným prvkom a riešenia stretu právnych poriadkov môžeme rozlišovať dve základné metódy úpravy, kolízna metóda a priama metóda.

Kolízna metóda používa pre úpravu súkromnoprávných vzťahov kolízne normy. Kolízne normy sú zvláštne právne normy, ktoré sa nezaoberajú priamo hmotnoprávnym riešením danej situácie. Určujú právny poriadok, a tým nepriamo aj hmotnoprávnu úpravu, ktorá bude rozhodujúca pre daný právny vzťah. Slúžia výhradne k výberu rozhodného práva, a teda k určení jedného z kolidujúcich právnych poriadkov, ktorý sa bude na daný vzťah aplikovať.

Príkladom môže byť uzavretie manželstva medzi francúzskym občanom a českou občiankou. Podľa akej národnej hmotnoprávnej úpravy sa budú posudzovať podmienky platnosti takéhoto manželstva? Kolízne normy, pri určení rozhodného práva, nerozlišujú medzi tuzemským a zahraničným právom, i keď často sa stáva, že daná problematika je v národných hmotnoprávných normách upravená odlišne. Výberom

---

⁵ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 22.

rozhodného práva, či už sa jedná o tuzemské alebo zahraničné, kolíznoprávna úprava sleduje zachovanie záujmu zákonnosti ako aj právnej istoty.⁶

Z pohľadu tejto diplomovej práce, ktorá sa zaoberá porovnaním kolíznoprávnej úpravy dvoch rôznych štátov, je potrebné poznať niektoré teoretické základy kolíznoprávnej úpravy. Tieto poznatky sú použité v samotnom porovnaní kolíznoprávnej úpravy.

a) Štruktúra kolíznych noriem

Kolízna norma sa skladá z dvoch častí - rozsahu a nadviazania. Rozsahom kolíznej normy rozumieme okruh právnych vzťahov, právnych otázok, ktoré kolízna norma upravuje. Rozsah je teda pôsobnosť kolíznej normy. Z pravidla druhá časť kolíznej normy, nadviazanie, ustanovuje, ktorý právny poriadok sa na riešenie právnej otázky vymedzenej v rozsahu kolíznej normy má použiť.⁷

b) Kolízne normy dvojstranné a jednostranné

Kolízna norma dvojstranná nadväzuje pomocou nadväzovacích kritérií (hraničných určovateľov) na ktorýkoľvek možný právny poriadok, ktorého určenie bude záležať na konkrétnom prípade. Príklad dvojstrannej kolíznej normy je § 26 odst. 1 ZMPS, (Osvojenie sa spravuje právom štátu, príslušníkom ktorého je osvojiteľ). Na rozdiel od kolíznej normy dvojstrannej, jednostranná kolízna norma vymedzuje použitie len jedného právneho poriadku, a to tuzemského právneho poriadku.

Napríklad, Článok 309 C. civ., „Rozvod a zrušenie manželského súžitia sa spravuje francúzskym právom pokiaľ:

- jeden i druhý manžel sú francúzskymi štátnymi občanmi;
- jeden i druhý manžel majú svoje bydlisko na francúzskom území;
- sa žiadny cudzí právny poriadok neurčí príslušným a rozhodovať o rozvoде, alebo zrušení manželského súžitia sú príslušné francúzske súdy.“⁸

---

⁶ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 101.

⁷ Poredoš, F., Ďuriš, M., Lysina, P.: Základy medzinárodného práva súkromného, Univerzita Komenského 2005, str. 62.

⁸ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 112.

c) Pojem hraničný určovateľ

Kolízna norma, podľa určitých kritérií nadväzuje na právny poriadok. Podľa týchto kritérií hraničných určovateľov uskutočňuje výber rozhodného právneho poriadku. Týmto hraničnými určovateľmi môžu byť určité skutočnosti: štátna príslušnosť (*lex patriae*), bydlisko (*lex domicilii*), miesto úkonu (*lex loci actus*), miesto, kde sa nachádza vec (*lex rei sitae*), voľba práva (*lex electa*), miesto súdu (*lex fori*) a iné.⁹

Okrem iných delení môžeme kolízne normy deliť na normy vnútroštátneho pôvodu a normy medzinárodne unifikované. V tejto diplomovej práci sa budeme zaoberať nielen národnými kolíznymi úpravami medzinárodného práva súkromného, ale aj medzinárodne unifikovanou právnou úpravou.

1.1.2.2 Priama metóda

Okrem kolíznej metódy, jedným zo základných spôsobov úpravy vzťahov s medzinárodným prvkom je priama metóda. Oproti predchádzajúcej metóde sa odlišuje hlavne tým, že jej normy obsahujú priamo hmotnoprávnu úpravu vzťahov s medzinárodným prvkom. Ich použitie je bezprostredné a aplikujú sa priamo výlučne na vzťahy s medzinárodným prvkom. Táto metóda je väčšinou obsiahnutá v textoch medzinárodných dohôd, ktoré sa na základe vnútroštátnych predpisov stávajú súčasťou právneho poriadku zmluvného štátu.¹⁰

---

⁹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 121-122.

¹⁰ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 41.

1.2 *Právna komparatistika*

1.2.1 **Obecne o právnej komparatistike**

Právna komparatistika je určitou špecializáciou právnej vedy, ktorú nájdeme v odbornej literatúre pod pojmom - porovnávacia právna veda. Na získavanie nových poznatkov, právna komparatistika pri svojom výskume používa porovnávanie alebo komparáciu predmetu.¹¹ Predmet právnej komparatistiky je vymedzený veľmi voľne, nezužuje sa na obecnú právnu teóriu, ale takisto môže byť pozitívnym právom, v tejto súvislosti najmä právom súkromným. Obecne je možné konštatovať, že najčastejšie je predmetom právnej komparatistiky objektívne právo. Porovnávanie objektívneho práva môže prebiehať v rôznych rovinách. Pokiaľ dochádza k porovnávaniu na úrovni právnych poriadkov rôznych štátov alebo oblastí jednotlivých právnych poriadkov, hovoríme o makrokomparácii. Naopak, pokiaľ sa komparácia zameriava na menšie normatívne súbory, napr. rodinné právo alebo priamo na jednotlivé právne inštitúty, hovoríme o mikrokomparatistike. Porovnávacia právna veda sa zaoberá porovnávaním právnych inštitútov rôznych štátov, obecne, právom rôznych štátov. V tejto súvislosti o nej hovoríme ako o komparatistike s cudzím prvkom.¹² Základným a nevyhnutným predpokladom možnosti použitia porovnávacej metódy, a to nielen v právnej komparatistike, je samotná porovnatelnosť inštitútov. Avšak, pri komparatistike je žiaduce nachádzať nielen spoločné, ale aj odlišné znaky porovnávaných inštitútov, ako aj preniknúť k samotnej podstate inštitútov.

Pri komparácii rozlišujeme *comparatum* - to, čo sa porovnáva a *comparandum* - to, s čím sa porovnáva. Dôležitým prvkom pri komparácii je *tertium comparationis* - spoločný znak, vzájomná vlastnosť, previazanosť, na ktorú je komparácia zameraná. Právo písané, ako aj nepísané je vyjadrené pomocou jazyka daného štátu.

V právnej komparatistike je potrebné venovať pozornosť podstate právnych noriem a ich podobe ako súčasti spoločenského vedomia danej spoločnosti a spoločenských vzťahov. Súčasne netreba zabúdať ani na jazykové vyjadrenie právnej

---

¹¹ Knapp, V.: Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy), C.H. Beck 1996, str. 6-7.

¹² Knapp, V.: Základy srovnávací právní vědy, ALEKO 1991, str. 12.

normy. Pre komparatistu je dôležité nielen zvládnuť správny preklad právnej normy, ale zároveň pochopiť širšie medzitextové súvislosti a spoločenské pôsobenie právnych noriem. Je to hlavne z dôvodu, že pri porovnávaní môže naraziť na úskalí, kedy pre právny inštitút neexistuje zodpovedajúci výraz v porovnávanom práve. V právnej praxi je komparatistika používaná pomerne často. Význam a užitočnosť porovnávacjej právnej vedy a jej praktické závery sú dôležité a nápomocné aj pri vytváraní komunitárneho práva.

1.2.2 Porovnávanie práva v medzinárodnom práve súkromnom

Porovnávanie právnych úprav medzinárodného práva súkromného je súčasťou porovnávacjej právnej vedy. Preto, pre právnu komparatistiku v medzinárodnom práve súkromnom platia obecné všetky postupy a spôsoby skúmania právnej komparatistiky. Špecifikum pre komparatistiku tohto právneho odvetvia je v samotnom medzinárodnom práve súkromnom. Pri porovnávaní sa pozornosť sústreďuje predovšetkým na kolizoprávnu úpravu porovnávaných právnych poriadkov, konkrétne na jednotlivé hraničné určovatele. Práve tieto hraničné určovatele v kolíznych normách majú veľký význam na určenie rozhodného práva pre konkrétnu právnu situáciu. Rovnako je treba venovať pozornosť výkladu a komparácii inštitútov obsiahnutých v kolíznych normách porovnávaných právnych poriadkov. Taktiež je dôležité porovnávať prípadné posuny v hmotnoprávných úpravách porovnávaných poriadkov.¹³

1.2.3 Význam porovnávaní práva v medzinárodnom práve súkromnom

Cieľom právnej komparatistiky je nielen prinášať vedecké poznatky pre zlepšenie a skvalitnenie tvorby vnútroštátneho zákonodarstva. Jej význam je zrejmý pri využívaní poznatkov z mnohých právnych odvetví, kde bola prínosom nielen pre právnu teóriu, ale aj právnu prax. Jej význam z hľadiska právnej praxe je skúmanie predpokladov, možností a metód zblížovania právnych poriadkov a ich jednotlivých inštitútov. Význam právnej komparatistiky rastie pri harmonizácii, ako aj čiastočnej

---

¹³ Kučera, Z.: Vybrané otázky srovnávacího medzinárodného práva súkromného, Vydavatelství Karolinum, 1996, str. 9-16.

unifikácii právnych inštitútov a právnych odvetví. Najmä však, pri vytváraní medzinárodných dohovorov, a súčasne aj v samotnom komunitárnom práve.¹⁴

Medzinárodné právo súkromné je právnym odvetvím, ktoré nie je podrobne kodifikované v každom štáte. Príkladom nám môže byť francúzska právna úprava, ktorá je tvorená niektorými ustanoveniami občianskeho zákonníka a judikatúrou. Preto, porovnávanie medzinárodného práva súkromného prináša dôležité poznatky v súvislosti s vyhľadávaním kolízno-právnych riešení v rôznych národných právnych úpravách dotknutých štátov.

V niektorých prípadoch, samotná zákonná úprava kolíznej normy odkazuje na právnu komparáciu danej situácie. Vtedy, samotný zákon formou kolíznej normy nabáda na porovnanie výsledkov hmotnoprávnej úpravy v situáciách, kedy môže dôjsť k rôznym riešeniam aplikáciou, či už tuzemského práva alebo zahraničného práva.¹⁵ Príklad: rozvod manželstva podľa § 22 odst. 2 ZMPS, osvojenie podľa 26 odst. 3 ZMPS.

---

¹⁴ Knapp, V.: Základy srovnávací právní vědy, Aleko, 1991, str.31-32.

¹⁵ Kučera, Z.: Vybrané otázky srovnávacího mezinárodního práva soukromého, Vydavatelství Karolinum, 1996, str. 13- 14.

2. PRAMENE MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA SÚKROMNÉHO

2.1 *Právne pramene českého medzinárodného práva súkromného*

V súvislosti s právnymi prameňmi je nevyhnutné sa hneď v úvode zmieniť o Ústave Českej republiky a ústavných zákonoch, v ktorých sú zakotvené zásady spoločenského a štátneho zriadenia Českej republiky a jej právneho poriadku. Tieto zásady vytvárajú tzv. verejný poriadok, ten tvorí hranicu, ktorú nemožno prekročiť pri používaní cudzích právnych predpisov na základe dikcie kolíznu normou. Vyplýva to zo samotného zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom č. 97/1963 Sb., ktorý v § 36 uvádza: „Právniho predpisu cizího štátu nelze použít, pokud by se účinky tohto použítí přičily takovým zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat.“¹⁶

Výhrada verejného poriadku je ochranou domáceho právneho poriadku pred prenikaním takých účinkov ustanovení cudzieho práva, ktoré by boli v rozpore s verejným poriadkom daného štátu.¹⁷ Základným prameňom českej právnej úpravy medzinárodného práva súkromného je zákon č. 97/1963 Sb., o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, v znení neskorších právnych predpisov. Tento zákon obsahuje aj ustanovenia medzinárodného práva procesného, a to vo svojej II. časti - „Mezinárodní právo procesní.“ Ďalším prameňom medzinárodného práva procesného je zákon č. 216/ 1994 Sb., („Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, v znení neskorších právnych predpisov“).

Právnym prameňom v oblasti medzinárodného práva súkromného je aj zákon o rodine č. 94/1963 Sb., v znení neskorších predpisov.

Súčasťou, a teda prameňom českého medzinárodného práva súkromného sú medzinárodné zmluvy, ktorými je Česká republika viazaná. Podľa čl. 5 odst. 2 ústavného zákona ČNR č. 4/1993 Sb., o opatreniach súvisiacich so zánikom Českej a Slovenskej federatívnej republiky (ďalej len „ČSFR“), Česká republika prevzala práva a záväzky,

¹⁶ Pokorný, M.: Zákon o medzinárodním právu soukromém a procesním, Komentář, C.H. Beck, 2004, str. 57.

¹⁷ Poredoš, F., Ďuriš, M., Lysina, P.: Základy mezinárodního práva soukromého, Univerzita Komenského, 2005, str. 41.

ktoré pre ČSFR ku dňu jeho zániku vyplývajú z medzinárodného práva. Je tomu tak s výnimkou záväzkov ČSFR, na ktoré sa vzťahovala zvrchovanosť ČSFR, ale nevzťahujú sa na nich zvrchovanosť Českej republiky.

Stret medzi vnútroštátnou normou a normou obsiahnutou v medzinárodnej zmluve rieši ustanovenie § 2 ZMPS. Zaisťuje prednostné použitie právnych noriem obsiahnutých v medzinárodných zmluvách pred právnymi normami obsiahnutými v zákone. Je tomu tak v prípade, že norma v medzinárodnej zmluve upravuje danú situáciu rozdielne, bez ohľadu na časový pôvod dotknutých noriem.¹⁸ Ustanovenie § 2 ZMPS, hovorí, že ZMPS sa nepoužije vtedy, keď medzinárodná zmluva obsahuje inú kolíznou normu. Taktiež sa nepoužije v prípade, že obsahuje normu rozdielnej úpravy postavenia cudzincov alebo normu medzinárodného práva procesného. Súčasne aj vtedy, keď sú pre úpravu danej otázky v medzinárodnej zmluve stanovené hmotnoprávne priame normy, kedy fakticky odpadá akékoľvek používanie kolíznych noriem.¹⁹

Okrem medzinárodných zmlúv a dohôd majú významné postavenie ako prameň práva aj predpisy Európskeho spoločenstva. Komunitárne právo obsahuje nielen radu procesnoprávných noriem v oblasti európskeho medzinárodného práva súkromného, ale súčasne je veľká pozornosť venovaná aj samotnej kolíznej úprave.

2.2 Právne pramene francúzskeho medzinárodného práva súkromného

Pre francúzske medzinárodné právo súkromné rozlišujeme tri základné oblasti prameňov. Oblasť vnútroštátneho práva, do ktorej obecene môžeme zaradiť ako zákonnú úpravu, tak aj sudcovské právo - judikatúru, a v neposlednej rade právnu doktrínu. Ďalšou oblasťou je medzinárodné právo, sem radíme medzinárodné zmluvy, či už bilaterálne, mnohostranné, diplomatické a iné. Iným významným prameňom je komunitárne právo.

---

¹⁸ Pokorný, M.: Zákon o medzinárodním právu súkromém a procesním, Komentář, 2. vydání, C.H. Beck, 2004, str. 21.

¹⁹ Kučera, Z., Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 48.

Vo francúzskom práve neexistuje jednotný zákon, ktorý by sa zaoberal medzinárodným právom súkromným, zákonná vnútroštátna právna úprava je obsiahnutá v Občianskom zákonníku (ďalej len „C.Civ.“). Obsah právnej úpravy je však veľmi obecný a neúplný. Z historického hľadiska je významným a dlho bol aj jedinným prameňom Článok 3 C.civ.. Samotný Článok obsahuje nielen kolíznu právnú úpravu, ale aj priamu úpravu vzťahov upravujúcich vo svojom texte. Dôležitými sú aj Články 14 a 15 C.civ., ktoré upravujú príslušnosť francúzskych súdov. Ďalšie ustanovenia Občianskeho zákonníku, ktoré zohrávajú významnú úlohu vo francúzskom medzinárodnom práve súkromnom sú napríklad ustanovenia Článkov 9, 10, 17, 21, ktoré sa dotýkajú štátneho občianstva. Návrh na celkovú reformu Občianskeho zákonníku, pri ktorej mala byť vypracovaná aj samostatná kapitola pre medzinárodné právo súkromné skončil v 70. rokoch neúspechom. Namiesto jednej kapitoly bolo medzinárodné právo súkromné pomocou čiastočných reforiem zakotvené do rôznych častí Občianskeho zákonníku. V tejto súvislosti je významná reforma, ktorá priniesla novú kolíznu právnú úpravu v právnej úprave osvojenia obsiahnutej v Článkoch 311 – 314 a Článkoch 311 až 318 C.civ.(zákon z 3. januára 1972), a súčasne v právnej úprave rozvodu Článok 310 C.civ.(zákon 11. júla 1975).

Ďalším významným vnútroštátnym prameňom je právna veda, ktorá má silný vplyv na vývoj medzinárodného práva súkromného. Právna veda, doktrína vo francúzskom práve sa spolupodieľa na vytváraní medzinárodného práva súkromného. Medzi významných autorov v tejto oblasti patria H.Batiffol, P. Lagarde, B.Ancel, Y. Leguette a ďalší.²⁰

Podstatnú úlohu vo vnútroštátnych prameňoch zohráva sudcovské právo, právna judikatúra. Právna judikatúra pravidelne vychádza napr. v Zbierke súdnych rozhodnutí medzinárodného práva súkromného alebo v *Revue critique de Droit International privé*, a v iných.

Medzinárodným prameňom sú normy obsiahnuté v medzinárodných dohovoroch. Stret medzinárodných dohovorov s vnútroštátnymi normami obsahuje Článok 55 ústavy (Constitution). Ten zaisťuje prednostné použitie právnych noriem obsiahnutých v medzinárodných dohovoroch pred právnymi normami obsiahnutými vo vnútroštátnej zákonnej úprave, pokiaľ norma v medzinárodnom dohovore upravuje

---

²⁰ Loussouarn, Y., Bourel, P.: *Droit international privé*, Dalloz 2001, str. 20.

danú situáciu rozdielne. Pokiaľ sa však normy obsiahnuté v medzinárodných dohovoroch dostávajú do stretu s ústavou resp. s verejným poriadkom, pričom oba tvoria pomyselnú hranicu, ktorú nemožno prekročiť pri používaní cudzích právnych predpisov, tak sa ustanovenia medzinárodných dohovorov nepoužijú. Vyplýva to z rozhodnutia *Le Conseil d'État a L'Assemblée plénière de la Cour de cassation* z 30.októbra 1998 (tzv. rozhodnutie „*Sarran, Levacher et autres*“).²¹

V oblasti medzinárodného práva súkromného, mnohostranné dohovory zohrávajú dôležitú úlohu zjednocovania právnej úpravy. Problematické však naďalej ostáva dodržiavanie hierarchie, a teda dodržiavanie právnej sily jednotlivých prameňov medzinárodného práva súkromného. Veľa rozsudkov je prijímaných či uz z dôvodu neznalosti alebo opomenutia právneho textu s vyššou právnou silou. Medzi medzinárodnými dohovormi bol veľmi často opomenutý napr. *Dohovor o právomoci orgánov a rozhodnom práve vo veciach ochrany detí* z 5. októbra 1961 konferencie v Haagu.²²

Z pohľadu tejto diplomovej práce, ktorej predmetom skúmania je kolízna úprava rodinného práva, je potrebné a žiadúce spomenúť medzinárodné dohovory z oblasti rodinného práva prijaté Haagskou konferenciou medzinárodného práva súkromného (ďalej len „Haagska konferencia“). Tieto dohovory sú záväzné pre Českú republiku a pre Francúzsko.

2.3 Medzinárodné dohovory a Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného

Účelom Haagskej konferencie je pracovať na zjednocovaní pravidiel medzinárodného práva súkromného (Článok 1 Štatútu Haagskej konferencie). Tento cieľ realizuje najmä mnohostrannými dohovormi v oblasti zjednocovania kolíznych noriem a medzinárodného práva procesného. Haagska konferencia vypracovala 39 dohovorov z medzinárodného práva súkromného a v súčasnosti má 69 členov. Svoju činnosť zameriava najmä na oblasti práva rodinného, dedického, ale aj obchodného,

---

²¹ Gannagé, L., Rev. crit. dr. internat. privé, Le droit international privé à l'épreuve de la hiérarchie des normes.,janvier-mars 2001 str. 5.

²² Gannagé, L., Rev. crit. dr. internat. privé, Le droit international privé à l'épreuve de la hiérarchie des normes.,janvier-mars 2001; str.3.

finančného a na oblasť medzinárodnej justičnej spolupráce. Členmi je nielen Česká republika (28. január 1993), ale aj Francúzsko (20. apríl 1964).

Česká Republika:

- *Dohovor o uznávaní a vykonateľnosti rozhodnutí o vyživovacej povinnosti k deťom*
z 15. apríla 1958
- *Dohovor o uznávaní rozvodov a zrušení manželského spoluzitia*
z 1. júna 1970
- *Dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti*
z 2. októbra 1973
- *Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí*
z 25. októbra 1980
- *Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach*
z 29. mája 1993
- *Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí*
z 19. októbra 1996

Francúzsko:

- *Dohovor o rozhodnom práve pre vyživovaciú povinnosť voči deťom*
z 24. októbra 1956
- *Dohovor o uznávaní a vykonateľnosti rozhodnutí o vyživovacej povinnosti k deťom*
z 15. apríla 1958
- *Dohovor o právomoci orgánov a rozhodnom práve vo veciach ochrany detí*
z 5. októbra 1961
- *Dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti*
z 2. októbra 1973
- *Dohovor o rozhodnom práve pre vyživovaciú povinnosť*
z 2. októbra 1973
- *Dohovor o rozhodnom práve pre majetkový režim manželov*
zo 14. marca 1978
- *Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí*

z 25. októbra 1980

- *Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach*

z 29. mája 1993

- *Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí*

z 19. októbra 1996

Francúzsko je signatantom, ale tento dohovor zatiaľ nebol ratifikovaný. Rozhodnutie rady 2008/431 v záujme Spoločenstva zaväzuje Francúzsku republiku ratifikovať dohovor do 5. júna 2010.

2.4 Európske medzinárodné právo súkromné

Okrem noriem obsiahnutých v medzinárodných dohovoroch a zmluvách, významnú úlohu zohrávajú aj predpisy práva Európskeho spoločenstva, tzv. komunitárne právo. Komunitárne právo môžeme obecné deliť na právo primárne a sekundárne. Primárne právo neobsahuje priamo kolíznoprávnu úpravu alebo normy priameho typu. Avšak z niektorých ustanovení SES (zmluvy o založení EU) sú odvodzované určité princípy, ktoré majú význam, a to najmä pri interpretácii kolíznych a procesných noriem. Aj keď sa nejedná o všeobecný názor, uvádza sa, že niektoré ustanovenia obsahujú tzv. skryté kolízne normy. Ilustračne čl. 48 SES.²³ Môžeme sa stretnúť aj s názormi, že v primárnom práve sa normy medzinárodného práva nevyskytujú. Jedná sa predovšetkým o zmocňovacie ustanovenia, na základe ktorých možno prijímať kolízne normy, ale aj iné normy medzinárodného práva súkromného. Nielen v oblasti sekundárneho práva, ale pre celé európske medzinárodné právo súkromné má zásadný význam Amsterdamská zmluva. Európske spoločenstvo má od nadobudnutia jej účinnosti právomoc prijať opatrenia v oblasti súdnej spolupráce v občianskoprávných veciach s cezhraničným dosahom. Táto právomoc je obmedzená, a to v rozsahu pre riadne fungovanie vnútorného trhu. Zmluva o ES zveruje túto novonadobudnutú právomoc Rade (Článok 65). Spoločenstvo svoju právomoc využilo a prijalo niekoľko právnych predpisov najmä vo forme nariadení. Mnohé z týchto právnych predpisov prenikajú, či už čiastočne alebo úplne do oblastí, ktoré už upravila

---

²³ Pauknerová, M., *Evropské mezinárodní právo soukromé*, Beck, 2008, str. 38-39.

vo svojich dohovoroch Konferencia. Ako príklad možno uviesť nariadenie Rady (ES) č. 1348/2000 o doručovaní súdnych a mimosúdnych dokumentov v členských štátoch nariadením Rady (ES) č. 1206/2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov, nariadením Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, nariadením Rady (ES) č. 44/2001 o súdnej právomoci, uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.²⁴

Z hľadiska európskeho medzinárodného práva súkromného bola významná zmena štatútu Haagskej konferencie 1. januára 2007, ktorá umožňuje regionálnej organizácii ekonomickej integrácie stať sa jej členom. Európske spoločenstvo sa tak stalo členom Konferencie dňa 3. apríla 2007. Vstupom ES do štruktúr Konferencie sa tak očakávajú ratifikácie niektorých haagskych dohovorov. Napríklad *Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí* z 19. októbra 1996, bolo vydané rozhodnutie Rady 2008/431 z 5. júna 2008. Týmto rozhodnutím sa niektoré členské štáty, medzi nimi aj Francúzsko, poverujú aby ratifikovali tento Haagsky dohovor v záujme Európskeho spoločenstva. K tomu poverené členské štáty (v Članku 1 rozhodnutia) majú prijať všetky potrebné opatrenia, aby ratifikovali dohovor najneskôr do 5. júna 2010.²⁵ Toto rozhodnutie nie je záväzné pre Českú republiku, pretože tá ratifikovala dohovor 1. januára 2002.

---

²⁴ KOM (2005) 639.

²⁵ Rozhodnutie Rady 2008/431 z 5. júna 2008

3. POROVNÁVANIE KOLÍZNEJ ÚPRAVY MANŽELSTVA V ČESKOM A FRANCÚZSKOM MEDZINÁRODNOM PRÁVE SÚKROMNOM

3.1 Uzavretie manželstva

Predpoklady a forma uzavretia manželstva sú dve odlišné štádiá pri uzatváraní manželstva, pričom česká i francúzska právna náuka ich rozlišuje a upravuje samostatnými kolíznymi normami. Predpokladmi rozumieme spôsobilosť osoby uzavrieť manželstvo (napr. vek) a podmienky jeho platnosti.

3.1.1 Spôsobilosť uzavrieť manželstvo, podmienky platnosti manželstva

V českom práve je táto kolíznoprávna úprava obsiahnutá v § 19 ZMPS. Snúbenci musia spĺňať podmienky a predpoklady stanovené hmotnoprávnymi národnými predpismi štátu, ktorého sú štátnymi príslušníkmi, tzn. pre každého platí iný osobný stav.

Podľa francúzskeho práva, predpoklady uzavretia manželstva spadajú pod právne otázky osobného stavu. Úprava je obsiahnutá v Článku 3 alinea 3 C.civ., kde sa majú otázky osobného stavu spravovať podľa *lex patriae*. Predpoklady na uzavretie manželstva by sa teda mali posudzovať u každého zo snúbencov zvlášť.

Možme pozorovať, že rovnako ako v českom tak aj vo francúzskom medzinárodnom práve súkromnom, kolíznoprávna úprava predpokladov pre uzavretie manželstva má ako hraničného určovateľa štátnu príslušnosť. Kolízna norma určuje použitie právneho poriadku štátu, ktorého je osoba uzatvárajúca manželstvo (ďalej len „Snúbenec“) štátnym príslušníkom.

Problematickou sa javí skutočnosť, kedy sú snúbenci odlišnej štátnej príslušnosti. Vtedy je nutné prihliadnuť k obidvom relevantným právnym poriadkom.²⁶ V takomto prípade môžu nastať prekážky, pričom najčastejšie sa jedná o prekážky obojstranné, pretože tie v právnom poriadku jedného snúbenca presahujú aj do

---

²⁶ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk, 2004, str. 349.

osobného štatútu druhého snúbenca.²⁷ Ako príklad môžeme uviesť snúbencov v treťom stupni priameho príbuzenského vzťahu. Jeden z nich je štátnym občanom Francúzska a druhý Nemecka. Francúzsky právny poriadok nekladie prekážku uzavretia manželstva medzi takýmito osobami, avšak nemecký právny poriadok zakazuje uzavretie manželstva medzi osobami v tomto príbuzenskom stupni.²⁸

Vo francúzskom práve, Články 144 až 164 C.civ., obsahujú podmienky pre uzavretie manželstva. Jedná sa o ustanovenia nutne použiteľných imperatívnych noriem, to znamená, že v medziach predmetu svojej úpravy nemôžu byť zásadne nahradené cudzím právom.

Kolízno-právne pravidlá v otázkach spôsobilosti uzatvoriť manželstvo stanovujú v českom a aj vo francúzskom práve ako hraničného určovateľa *lex patriae*. Preto v prípade, že cudzinci chcú uzatvoriť manželstvo, musia predložiť potvrdenie o ich spôsobilosti.

Podľa zákona č. 301/ 2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, snúbenc, ktorý je cudzincom, je pred uzatvorením manželstva povinný predložiť, že spĺňa podmienky vyžadované právom štátu, ktorého je štátnym príslušníkom.²⁹

Taktiež vo francúzsku je nutné predložiť tzv. vysvedčenie o právnej spôsobilosti k uzavretiu manželstva. V prípade, že francúzsky občan chce uzatvoriť manželstvo v cudzine, Článok 171-2 C.civ., mu týmto ukladá podmienku predložiť doklad o tom, že spĺňa podmienky vyžadované Článkom 63 C.civ.. Doklad je povinný doručiť pred uzavretím manželstva úradu, ktorý je k tomu zmocnený.

Záväzné Haagske dohovory nemenia ani v českom, ani vo francúzskom práve kolízno-právnu problematiku.

---

²⁷ Audit, B.: Droit international privé, Economica 2000, str. 539.

²⁸ Poznámka autora: príklad vychádza z prednášok na univerzite Nancy 2.

²⁹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 349.

3.1.2 Forma uzavretia manželstva

Forma manželstva je v českom práve spravovaná kolíznou normou upravenou v § 20 ZMPS. Tá stanovuje: „*Forma uzavření manželství se řídí právem místa, kde se manželství uzavírá.*“

Podľa francúzskeho práva, forma uzavretia manželstva spadá pod právne otázky osobného stavu. Formy právnych aktov, týkajúce sa osobného stavu, sa riadia právom miesta kde boli vydané. Judikatúrou zobecnený, nachádzame tento princíp v Článku 47 C.civ..

Kolíznoprávnu úpravu formy manželstva ako takého obsahoval Článok 170 C.civ.. V marci 2007 vstúpil do platnosti zákon zo 14. novembra 2006, ktorý nahradil Článok 170 novým Článkom 171-1 C.civ.. „Manželstvo uzatvorené v cudzine medzi francúzmi alebo medzi francúzom a cudzincom je platné, ak bolo uzatvorené formou, ktorá je bežná pre právo miesta, kde sa manželstvo uzatvára. Podmienkou je, že francúz alebo francúzsky občania nemajú námietky k predpokladom a podmienkam uzavretia manželstva podľa oddielu I, hlavne V C.civ..“ Táto kolíznoprávna úprava je francúzskou judikatúrou bilateralizovaná a platí aj pre manželstvo cudzincov na území Francúzska. Z uvedeného vyplýva, že okrem diplomatickej alebo konzulárnej svadby je vo Francúzsku na základe tejto normy možná len civilná forma svadby. Občanom Francúzska, ktorí by chceli uzatvoriť manželstvo v cudzine ukladá Článok 171-2 C.civ., podmienku, že pred uzavretím manželstva musí byť úradu, ktorý je k tomu zmocnený doručný doklad o tom, že spĺňa podmienky výžadované francúzskym právom, konkrétne v Článku 63 C.civ.. Nedodržanie podmienky v Článku 171-2 C.civ., nemá za následok zrušenie manželstva, avšak môže byť príčinou, kedy nedôjde k zápisu do francúzskej matriky. To môže spôsobiť nemožnosť uplatnenia námietky voči tretím osobám. Z francúzskej judikatúry vyplýva, že nie je možné namietat' neplatnosť manželstva uzatvoreného v zahraničí, ktoré nebolo zapísané v matrike v prípade, že je forma uzavretia v súlade s právom miesta, kde sa manželstvo uzatvára, a súčasne boli splnené podmienky a predpoklady pre uzavretie manželstva.

Pokiaľ dochádza k uzavretiu manželstva v zahraničí, existuje ako v českom, tak aj vo francúzskom práve výnimka z princípu *locus regit actus*. Tou je uzavretie

manželstva pred príslušným zastupiteľským úradom. Dochádza k pôsobnosti práva, ktorého sú manželia štátnymi príslušníkmi. Česi, ako aj francúzski štátny občania môžu túto možnosť využiť, ak chcú byť oddaní v zahraničí. Avšak, príslušné štáty by mali mať podpísané konzulárne dohovory, ktoré takýto postup umožňujú väčšinou na základe reciprocity. Francúzska právna náuka používa pre takéto uzavretie manželstva pojem „konzulárna, diplomatická svadba“. Takto môžu uzavrieť manželstvo len štátny príslušníci vysielajúceho štátu. Pre francúzsku právnu úpravu platí, že v niektorých prípadoch štátny príslušník vysielajúceho štátu môže uzatvoriť manželstvo touto formou so štátnym príslušníkom tretieho štátu.³⁰

Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného vypracovala „Dohovor o forme a uznaní platnosti manželstva“ zo 14. marca 1978. Tento záväzný dohovor obsahuje odlišnú kolízno-právnu úpravu pre uzatvorenie manželstva. Česká republika a Francúzsko nie sú zmluvnými štátmi dohovoru. Ten preto nezasahuje do vnútroštátnych kolízno-právnych úprav.

3.2 Účinky/Vzťahy medzi manželmi

Za účinky manželstva môžeme obecné považovať osobné, ako aj majetkové vzťahy medzi manželmi. Pred samotnými kolíznymi normami je nutné sa bližšie zamerať na jednotlivé vzťahy medzi manželmi.

a) Osobné účinky manželstva

Medzi osobné vzťahy manželov patrí povinnosť k ich vzájomnej vernosti, povinnosť spolu žiť, povinnosť vzájomnej pomoci, otázka priezviska manželov. Pri osobných účinkoch manželstva si každý štát pod daný pojem podriadiť ďalšie inštitúty. Preto, pri používaní cudzej právnej normy je nutné zistiť, či použitie takejto normy neodporuje tuzemskému verejnému poriadku.³¹

---

³⁰ Code Civil: article 171-1 alinea 2.

³¹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 351.

b) Majetkové účinky manželstva

Pod zastrešujúci pojem - majetkové vzťahy manželov patrí najmä právna úprava majetkového režimu medzi manželmi. V českom právnom poriadku sa jedná napr. o bezpodielové spoluvlastníctvo manželov. Z pohľadu kolíznoprávnej úpravy je v českom práve rozhodné, či sa jedná o zmluvný typ majetkového vzťahu alebo o nezmluvný typ.

Vo francúzskom práve, úprava majetkových vzťahov manželov nepodlieha pod kolíznoprávnou úpravu účinkov manželstva. Podľa francúzskej právnej úpravy a judikatúry, majetkové vzťahy manželov spadajú do „primárneho režimu“ zmluvného práva. Úprava je obsiahnutá v Článkoch 212 až 226 C.civ.. Jedná sa o ustanovenia nutne použiteľných imperatívnych noriem, to znamená, že v medziach predmetu svojej úpravy zásadne nemôžu byť nahradené cudzím právom.

V oblasti majetkového manželského práva platí Haagsky *Dohovor o rozhodnom práve pre majetkový režim manželov zo 14. marca 1978*. Česká republika avšak nie je zmluvnou stranou dohovoru, preto jej kolíznoprávna úprava nie je týmto dohovorom zmenená. Francúzska republika je zmluvnou stranou daného dohovoru a je viazaná kolíznymi normami obsiahnutými v jeho ustanoveniach.

c) Vyživovacia povinnosť manželov a príspevok na náklady svadby

České právo neobsahuje špeciálnu kolíznoprávnú úpravu pre vyživovaciu povinnosť manželov, ktorú začleňuje pod obecné účinky manželstva, a zároveň tak nemá takúto úpravu ani pre príspevok na náklady svadby.

Francúzska právna úprava vychádzala, ako pri vyživovacej povinnosti manželov, tak aj pri príspevku na náklady na svadbu z rovnakej kolíznej úpravy, aká platí aj pre obecné účinky manželstva. Haagsky *Dohovor o rozhodnom práve pre majetkový režim manželov zo 14. marca 1978*, vo svojom Článku 1 stanovuje, že jeho ustanovenia sa na vyživovaciu povinnosť medzi manželmi nevzťahujú. Kolízne pravidlá, ktoré sa dotýkajú otázok vyživovacej povinnosti medzi manželmi, sú obsiahnuté a upravené v Haagskom *Dohovore o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť z 2. októbra 1973*, ktorého je Francúzsko, na rozdiel od Českej republiky, zmluvnou stranou.

V tejto oblasti je však nutné očakávať zmeny, pretože Haagska konferencia vypracovala novú kolíznoprávnu úpravu v *Protokole o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007*.

3.2.1 Určenie rozhodného práva a hraničné určovatele vo vzťahoch medzi manželmi

Česká kolíznoprávna úprava v ZMPS upravuje tieto vzťahy v § 21 odst.1. Osobné a majetkové vzťahy manželov majú rovnakého hlavného hraničného určovateľa - štátnu príslušnosť. Za podmienky, že sú manželia príslušníkmi rovnakého štátu sa tieto vzťahy spravujú právom štátu, ktorého sú manželia štánymi príslušníkmi. V prípade, že sú manželia rozdielnej štátnej príslušnosti, náhradným hraničným určovateľom je *lex fori*, § 21 odst. 1 odkazuje na české právo. Hraničný určovateľ, resp. spoločná štátna príslušnosť manželov, sa môže v priebehu manželstva meniť, a tým môže dôjsť k tzv. mobilnému konfliktu. V takýchto prípadoch bude hraničný určovateľ rozhodný podľa stavu v čase, kedy došlo k právne významnej udalosti.³²

Ďalšia kolízna norma obsiahnutá v § 21 odst. 2 sa dotýka zmluvnej úpravy majetkového práva medzi manželmi. Manželské zmluvy sa posudzujú podľa právneho poriadku, ktorý bol pre majetkové vzťahy manželov rozhodujúci v čase ich uzavretia.

Francúzska úprava kolíznych noriem upravujúcich osobné vzťahy manželstva vychádza prevažne z teórie a z právnej judikatúry. Rovnako ako v českej, tak aj vo francúzskej kolíznej úprave je pravidlo totožné. Hraničným určovateľom v prípade, že sú manželia rovnakej štátnej príslušnosti je ich spoločná štátna príslušnosť bez ohľadu na ich obvyklé miesto pobytu. Ak nie sú rovnakej štátnej príslušnosti, ako náhradný hraničný určovateľ sa použije právo miesta ich spoločného obvyklého pobytu v manželstve. Tento princíp vychádza z rozšíreného výkladu právnej judikatúry „Rivière“ zo 17. apríla 1953. V tomto období bol rozvod považovaný za jeden z posledných účinkov manželstva. V súčasnej právnej úprave je rozvod z účinkov manželstva vyňatý. Z judikatúry následne vyplýva, že pokiaľ nie je možné použiť miesto spoločného obvyklého pobytu v manželstve, subsidiárne sa použije hraničný určovateľ *lex fori*. Pri hraničných určovateľoch spoločného štátneho príslušenstva, ako

---

³² Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 351.

aj pri spoločnom obvyklom pobyte v manželstve sa môže vyskytnúť mobilný konflikt. Nielen v českej, ale aj vo francúzskej právnej úprave je pri určení rozhodného práva potrebné vychádzať zo stavu, ktorý existoval v čase, teda v okamžiku danej právnej udalosti.

Majetkové vzťahy medzi manželmi sú vo francúzskom práve upravené samostatnými kolíznymi normami obsiahnutými v Haagskom *Dohovore o rozhodnom práve pre majetkový režim manželov zo 14. marca 1978*.

Podľa Článku 3 tohto dohovoru sa majetkové vzťahy medzi manželmi spravujú vnútroštátnym právom, ktoré si snúbenci určia pred svadbou. Takto určeným právom môže byť:

- *lex patriae* každého zo snúbencov v dobe určenia takéhoto práva;
- právo obvyklého bydliska každého zo snúbencov v dobe určenia takéhoto práva;
- právo štátu, kde má po uzavretí manželstva jeden zo snúbencov nové obvyklé bydlisko.

Takto určené právo sa vzťahuje na celý ich majetok, výnimkou sú nehnuteľnosti, pre ktoré platí právo miesta kde sa tieto nehnuteľnosti nachádzajú.

Článok 4 tohto dohovoru stanovuje, že v prípade, ak si snúbenci neurčia právo podľa Článku 3, majetkové vzťahy manželov sa spravujú právom určeným podľa prvého miesta ich spoločného obvyklého bydliska po uzavretí manželstva. Avšak v niektorých prípadoch sa majetkové vzťahy medzi manželmi spravujú právom štátu spoločného *lex patriae* oboch manželov, pre ktoré sú podmienky stanovené v samotnom Článku 4.

V Článku 6 tohto dohovoru je upravená možnosť manželov si aj počas manželstva určiť rozhodné právo na spravovanie majetkových vzťahov medzi nimi.

Článok 7 pripúšťa automatickú zmenu rozhodného práva pre manželské majetkové vzťahy, ak manželia zmenili bydlisko alebo štátnu príslušnosť (pokiaľ si oni sami neurčili rozhodné právo alebo neuzavreli predmanželskú zmluvu). Táto zmena sa vzťahuje len na budúci majetok manželov a majetok nadobudnutý pred touto zmenou nie je predmetom takéhoto rozhodného práva (Článok 8 tohto dohovoru).³³

---

³³ Convention du 14 mars 1978 sur la loi applicable aux régimes matrimoniaux.

Vzhľadom na komplexnosť a rozsiahlosť dohovoru sa nebudeme bližšie venovať jeho zostávajúcim článkom.

Francúzska právna úprava vyživovacej povinnosti manželov a aj pri príspevku na náklady na svadbu vychádzala z rovnakej kolíznej úpravy aká platí aj pre obecné účinky manželstva: hlavným hraničným určovateľom je spoločná štátna príslušnosť, náhradným hraničným určovateľom je spoločný obvyklý pobyt v manželstve. Túto kolíznoprávnu úpravu nahradili normy Haagskeho *Dohovoru o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť z 2. októbra 1973* (ďalej len „Dohovor“).³⁴

Kolízna norma, upravená v Dohovore, stanovuje niekoľko hraničných určovateľov. Rozhodným je podľa hlavného hraničného určovateľa právo štátu, kde má veriteľ obvyklé bydlisko - Článok 4 Dohovoru. Pokiaľ by veriteľ nemal nárok na vyživovaciu povinnosť podľa práva určeného hlavným hraničným určovateľom, subsidiárne sa použije právo spoločnej štátnej príslušnosti - Článok 5 Dohovoru. Ak nemal nárok na vyživovaciu povinnosť určenú právom podľa hlavného alebo vedľajšieho hraničného určovateľa - Článok 4 a 5 Dohovoru, rozhodným je *lex fori* - Článok 6 Dohovoru.³⁵

3.3 Rozvod

Česká kolíznoprávna úprava nadväzuje v otázkach rozvodu na úpravu osobných pomerov manželov § 21 odst. 1 ZMPS. Rozvod sa má spravovať rovnakým právom ako tieto osobné vzťahy v čase, kedy došlo k začatiu konania. Kolízna úprava rozvodu v § 22 odst. 1 ZMPS, stabilizuje skutočnosť rozhodnú pre určenie právneho poriadku, tou je okamžik začatia konania. Nadviazanie na úpravu osobných pomerov manželov sa prejavuje aj v hraničnom určovateli, ktorým je spoločná štátna príslušnosť manželov. V prípadoch, kedy sú manželia príslušníkmi rôznych štátov, § 22 odst. 1 ZMPS, odkazuje na *lex fori*. Táto právna úprava je analogická s úpravou osobných a majetkových vzťahov, pokiaľ sú manželia rôznej štátnej príslušnosti. Pre odstránenie neprimeraných tvrdostí, ktoré môžu nastať pri rozvode, rozširujúcou kolíznou normou je § 22 odst. 2 ZMPS, ktorý stanovuje výnimku z pravidla základnej kolíznej normy § 22 odst. 1 ZMPS. Táto kolíza norma určuje namiesto cudzieho práva, na ktoré odkazuje

---

³⁴ Audit, B.: Droit international privé, Economica 2000, str. 560.

³⁵ Audit, B.: Droit international privé, Economica 2000, str. 560.

základná kolízna norma, tuzemské právo. Použitie tuzemského práva je viazané na splnenie dvoch podmienok. A to v prípade, že cudzí právny poriadok, buď vôbec nedovoľuje zrušenie manželstva rozvodom, alebo len za mimoriadne obtiažnych okolností. Súčasne, aspoň jeden z manželov musí žiť v Českej republike dlhší čas. Pojem dlhší čas zákon neupresňuje, výklad tohto pojmu je ponechaný súdnej praxi.³⁶

Ustanovenie § 22 odst. 3 ZMPS, „tieto ustanovenia sa použijú i pri vyhlásení manželstva za neplatné alebo pri zistení, či tu manželstvo je alebo nie je. Problematické sa javí odvolanie tohto ustanovenia na predchádzajúce odstavce § 22 odst. 1 a 2 ZMPS, ktoré upravujú otázku rozvodu manželstva. V konaní o vyhlásení manželstva za neplatné a aj pri zistení, či tu manželstvo je alebo nie je, malo by byť právo stanovené podľa rovnakých pravidiel ako v prípade zrušenia manželstva rozvodom. Avšak, nie je možné použiť právo stanovené na základe štátnej príslušnosti v čase, kedy bolo zahájené konanie, pretože pri stanovení rozhodného práva je žiaduce vychádzať zo štátnej príslušnosti v čase uzavretia manželstva. Preto sa kolízne riešenie v tomto ustanovení javí ako chybné a východisko treba hľadať v § 19 a § 20 ZMPS. Ich výkladom je treba napraviť legislatívny nedostatok v ustanovení § 22 odst. 3 ZMPS, a používať právny poriadok stanovený podľa štátnej príslušnosti osôb uzatvárajúcich manželstvo v čase jeho uzavretia. Pre platnosť, či existenciu manželstva s ohľadom na jeho formu uzavretia treba použiť právny poriadok stanovený podľa miesta uzavretia manželstva.³⁷

Francúzska kolízna úprava rozvodu a zrušenia manželského súžitia je od reformy z 11. júla 1975 v písanej podobe obsiahnutá v Článku 310 C.civ.. Reformou právnej úpravy osvojená zo 4. júla 2005 sa zmenilo číslovanie a z pôvodného Článku 310 C.civ., sa stal nový Článok 309 C.civ.. Obsahová stránka kolíznej úpravy nebola touto zmenou číslovania pozmenená. Článok 309 C.civ., je jednostrannou kolíznou normou. Vo svojom ustanovení nadväzuje len na použitie jedného tuzemského právneho poriadku. Takýto druh kolíznej normy neobsahuje hraničného určovateľa. Samotný Článok 309 C.civ., sa odchýlil od dovedy judikatúrou užíwanej kolíznej úpravy. Hlavným hraničným určovateľom bola spoločná štátna príslušnosť. V prípade odlišnej štátnej príslušnosti bol náhradným hraničným určovateľom spoločný obvyklý pobyt v manželstve (rozhodnutie Riviere, Lewandowski). Nakoniec, v prípade

³⁶ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 352.

³⁷ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 353.

nemožnosti použitia ani hlavného a ani náhradného hraničného určovateľa, kolízna úprava stanovila pre nadviazanie právneho poriadku ako rozhodné *lex fori*.

Na základe Článku 309 C.civ., rozvod a zrušenie manželského súžitia sa spravuje francúzskym právom, a to pokiaľ sú jeden i druhý manžel francúzskymi štátnymi občanmi (*Článok 309 C.civ., prvá alinea*). V prípade dvojitého občianstva má prednosť francúzske občianstvo. Princíp v Článku 309 C.civ., vychádza z tradičného princípu, základom je Článok 3 odst.3 C.civ.. Zároveň prehliada predošlú kolíznu úpravu.³⁸ Judikatúra stabilizuje skutočnosť rozhodnú pre určenie právneho poriadku, tou je okamžik začatia konania.

Francúzske právo sa použije aj v prípade, že jeden i druhý manžel majú svoje bydlisko na francúzskom území (*Článok 309 C.civ., druhá alinea*). Oproti predošlému kolíznemu pravidlu spoločnej štátnej príslušnosti, toto ustanovenie je vnímané ako určitý posun. Zároveň je tiež kritizované, a to v prípade spoločnej štátnej príslušnosti a bydliska vo Francúzsku. Pri zohľadnení alinea 1 a 2, sa žiada dvojstrannosť kolíznej normy. Ak by išlo o súdne rozhodnutie, ktoré by sa zakladalo na použití práva spoločnej štátnej príslušnosti, takémuto súdnemu rozhodnutiu hrozí jeho zrušenie.

Francúzskym právom sa spravuje rozvod a zrušenie manželského súžitia, pokiaľ sa žiadny cudzí právny poriadok neurčí príslušným. A zároveň, o rozvoďte alebo zrušení manželského súžitia sú príslušné rozhodovať francúzske súdy (*Článok 309 C.civ., tretia alinea*). Potrebné je kumulatívne splnenie obidvoch podmienok. Kompetencia francúzskych súdov sa určí na základe nariadenia 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „Brusel 2 bis“). Pokiaľ na základe Článku 3 Brusel 2 bis, nie je určená príslušnosť francúzskych súdov, použije sa Článok 7 Brusel 2 bis. Tento Článok stanovuje, že ak nedošlo k určeniu príslušnosti súdu na základe predchádzajúcich článkov, právomoc sa určí v každom členskom štáte podľa práva tohto štátu. Druhou podmienkou je, že žiadny zahraničný právny poriadok nestanovuje svoje použitie. Sudca musí pre daný prípad najprv vyhľadať všetky právne poriadky, ktoré by sa mohli na prípad použiť a postupne vylúčiť ich kompetenciu.

---

³⁸ Audit, B.: Droit international privé, Economica 2000, str. 564.

3.3.1 Úprava v medzinárodných zmluvách

Kolízna úprava českého a francúzskeho práva nie je dotknutá záväznými dohovormi Haagskej konferencie. Pre Českú republiku je záväzný *Dohovor o uznávaní rozvodov a zrušení manželského spoluzitia* z 1. júna 1970. Tento dohovor avšak neobsahuje unifikáciu kolíznej úpravy.

4. POROVNÁVANIE KOLÍZNEJ ÚPRAVY VYŽIVOVACEJ POVINNOSTI V ČESKOM A FRANCÚZSKOM MEDZINÁRODNOM PRÁVE SÚKROMNOM

Medzi jednu z povinností, ktoré majú rodičia k deťom patrí vyživovacia povinnosť. Ako český, tak aj francúzsky právny poriadok upravuje nielen vyživovaciu povinnosť rodičov voči deťom, ale rovnako vyživovaciu povinnosť detí k rodičom a vyživovaciu povinnosť medzi manželmi. V medzinárodnom práve súkromnom nemusí byť národná úprava v jednotlivých právnych poriadkoch identická, a to aj napriek tomu, že danú právnu otázku obsahuje. Vyživovacia povinnosť voči deťom je v českom medzinárodnom práve súkromnom upravená v rámci vzťahov medzi rodičmi a deťmi. Avšak, nároky matky dieťaťa voči jeho otcovi, za ktorého nie je vydatá sú upravené samostatným kolíznym pravidlom. Francúzska kolízna úprava vyživovacej povinnosti je prevažne upravená medzinárodnými dohovormi haagskej konferencie. Francúzska úprava je preto obsiahlejšia.

4.1 *Česká kolízna úprava vyživovacej povinnosti*

V českom medzinárodnom práve súkromnom je vyživovacia povinnosť voči deťom súčasťou vzťahov medzi rodičmi a deťmi. Základnou kolíznou normou je § 24 ZMPS. V § 24 odst.1 ZMPS. Hraničným určovateľom, pomocou ktorého dochádza k určeniu rozhodného práva je štátna príslušnosť dieťaťa. Tento hraničný určovateľ nie je stabilizovaný v čase. V ZMPS nie je stanovené, aké skutočnosti sú rozhodné pri nadväzovaní právneho poriadku. Pri tejto otázke je treba vychádzať z teórie mobilných konfliktov. V prípade nárokov dieťaťa na výživné treba vychádzať zo štátnej príslušnosti, ktorú malo alebo má dieťa v čase, za ktorý sa výživné požaduje.³⁹ Do pôsobnosti tejto kolíznej normy nepatria len nároky maloletých, ale aj nároky

---

³⁹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 123.

plnoletých detí na výživné. Môže ísť napríklad o plnoleté dieťa, ktoré sa sústavným štúdiom pripravuje na budúce povolanie.⁴⁰

V § 24 odst. 1 veta druhá ZMPS, je upravená výnimka zo základného kolízneho pravidla. Túto výnimku je možné uplatniť len v prípade, keď dieťa žije v Českej republike. Veta druhá stanovuje, že pokiaľ je to v záujme dieťaťa, tieto právne vzťahy (otázky výživného) je možné spravovať právom určeným podľa *lex fori*. To znamená, že právne otázky je možné za splnenia podmienok spravovať českým právom. Ako vyplýva z uvedeného, pred samotným nadviazaním rozhodného práva je treba porovnať hmotnoprávnu úpravu kolidujúcich právnych poriadkov. Následne potom použiť ten, ktorý by bol pre dieťa výhodnejší.

Okrem situácie vyššie uvedenej, ZMPS v § 24 odst 2, upravuje aj vyživovacia povinnosť detí k rodičom, ktorí si nie sú schopní obstarávať prostriedky na výživu. Hraničným určovateľom v týchto otázkach je štátna príslušnosť rodiča, ktorý takýto nárok na výživu uplatnil. V prípade, že uplatnia svoje nároky obidvaja rodičia, avšak rôznej štátnej príslušnosti, treba k týmto nárokom pristupovať individuálne. Rozhodné právo bude pre každého z rodičov uplatňujúcich svoje nároky rozdielne.⁴¹ Obdobne ako v § 24 odst. 1 ZMPS, hraničný určovateľ nie je stabilizovaný v čase. Vychádzajúc z rovnakých záverov, rozhodné právo bude určené podľa *lex patriae* rodiča v čase, za ktorý sa výživné požaduje.

V Českej republike nie je kolízna úprava vyživovacej povinnosti dotknutá medzinárodnými dohovormi. Česká republika je zmluvnou stranou *Dohovoru o uznávaní a vykonateľnosti rozhodnutí o vyživovacej povinnosti k deťom z 15 apríla 1958*, ako aj *Dohovoru o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti z 2. októbra 1973*. Avšak, ako vyplýva už zo samotného názvu týchto dohovorov, neobsahujú kolíznu úpravu vyživovacej povinnosti. Pre české právo je záväzný aj *Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí z 19. októbra 1996*, i keď v Článku 4 je vyživovacia povinnosť z pôsobnosti dohovoru vylúčená.

---

⁴⁰ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 358.

⁴¹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 364.

4.2 Francúzska kolízna úprava vyživovacej povinnosti

Francúzska republika je zmluvnou stranou haagskych dohovorov, ktoré upravujú kolíznoprávnu problematiku vyživovacej povinnosti. *Dohovor o rozhodnom práve pre vyživovaciú povinnosť voči deťom z 24. októbra 1956* (ďalej len „Dohovor z 1956“) sa zaoberal len otázkami vyživovacej povinnosti voči deťom. *Dohovor z 2. októbra 1973 o rozhodnom práve pre vyživovaciú povinnosť* (ďalej len „Dohovor z 1973“) je obecnější, komplexne upravuje vyživovaciú povinnosť vyplývajúcu z rodinného práva (manželstvo, partnerstvo, rodičovstvo, príbuzenský pomer). Obidva dohovory sa vzťahujú aj na vyživovaciú povinnosť, ktorá vychádza z domnelého otcovstva. Rozdiel je v tom, že Dohovor z 1973 vo svojom Článku 3 stanovuje svoje použitie bez podmienky recipacity. To znamená, že ustanovenia dohovoru je treba aplikovať aj v prípadoch, kedy odkazuje na právo nezmluvného štátu. V niektorých prípadoch sa stále používa Dohovor z 1956, a to najmä vo vzťahu k štátom, ktoré neratifikovali Dohovor z 1973.⁴²

Kolíznoprávna úprava obsiahnutá v Dohovore z 1973 upravuje otázky vyživovacej povinnosti v rámci celého medzinárodného práva rodinného. Táto kolízna úprava sa snaží odkázať na právny poriadok štátu, ktorého hmotnoprávna úprava je pre oprávneného na vyživovaciú povinnosť najvýhodnejšia. Kolízne pravidlá majú „kaskádovitý“ - stupňovitý charakter.

Podľa Článku 4 Dohovoru z 1973, nároky oprávnenej osoby sa riadia hmotnoprávnou úpravou štátu, v ktorom má svoj obvyklý pobyt. Avšak v prípade, že by oprávnenému podľa takto určeného právneho poriadku neprináležal nárok na výživné, Článok 5 Dohovoru z 1973 nadväzuje na hmotné právo štátu podľa spoločnej *lex patriae* oprávneného a povinného. Pokiaľ oprávnenému nevznikne nárok na výživné podľa právneho poriadku určeného Článkom 4 a 5 Dohovoru z 1973, použije sa ustanovenie Článku 6 Dohovoru z 1973 a nároky sa spravujú podľa *lex fori*.

Základné kolízne pravidlo stanovené vo vete prvej v Článku 4 Dohovoru z 1973 nadväzuje rozhodné právo pomocou premenlivej skutočnosti - obvyklý pobyt. Vo vete druhej dopĺňa, že ak oprávnený zmení štát svojho obvyklého pobytu, táto skutočnosť je rozhodná a týmto okamžikom sa rozhodné právo určuje podľa nového miesta pobytu.

---

⁴² Audit, B.: Droit international privé, Economica 2000, str. 614.

4.3 Francúzska a česká úprava určitých nárokov voči otcovi, za ktorého nie je matka vydatá

- a) Česká právná úprava: nároky matky voči otcovi, za ktorého nie je vydatá.

V českom medzinárodnom práve súkromnom sú tieto nároky upravené v časti, ktorá upravuje vzťahy medzi rodičmi a deťmi. K týmto nárokom patria aj nároky na úhradu primeraného výživného, a to počas 2 rokov a úhrada nákladov spojených s tehotenstvom a pôrodom.⁴³ Kolízna norma upravujúca tieto nároky (nároky slobodnej matky voči otcovi dieťaťa) je obsiahnutá v § 25 odst. 1 ZMPS. Hraničným určovateľom je štátna príslušnosť matky, ktorá je stabilizovaná v čase k okamžiku narodenia dieťaťa. Výnimkou je § 25 odst. 2 ZMPS, kde sa z dôvodu užšieho vzťahu k tuzemsku rozširuje použitie na české právo oproti už spomínanej základnej kolíznej norme. Použitie českého právneho poriadku sa vzťahuje na prípady, kedy je otec dieťaťa českým štátnym príslušníkom, a súčasne, matka – cudzinka má bydlisko na území Českej republiky. Aby mohlo byť rozhodné české právo, musia byť splnené podmienky kumulatívne.

- b) Francúzska právná úprava: nároky dieťaťa na primeranú výživu a školné voči mužovi, za ktorého nie je matka vydatá.

Francúzske právo upravuje inštitút „Action à fin subsidies“ v Článku 311-18 C.civ.. Jedná sa o obdobný inštitút ako nároky slobodnej matky voči otcovi dieťaťa. Tento inštitút má podobu žaloby, ktorá bez nutnosti zistenia otcovstva prináleží nemanželskému dieťaťu, a to voči mužovi s ktorým mala jeho matka pomer v dobe počatia. Matka dieťaťa má ako jeho zákonný zástupca nárok žiadať náklady na primeranú výživu a školné.⁴⁴ Kolízna norma určuje rozhodné právo na základe voľby dieťaťa, ktoré môže rozhodnúť, či bude nadviazané právo miesta obvyklého pobytu dieťaťa, alebo právo miesta obvyklého pobytu povinného plniť výživné. Kolízna úprava

⁴³ Zákon o rodině § 95 odst. 1, č. 94/1963 Sb.

⁴⁴ Guillien, R., Vincent, J., Guinchard, S., Montagnier, G.: Lexique des termes juridiques, 15e édition, Dalloz 2005, str. 19.

vyživovacích povinností je však upravená aj v *Dohovore o rozhodnom práve pre vyživovaciú povinnosť z 2. októbra 1973*, ktorý je pre Francúzsko záväzný od 1. októbra 1977.⁴⁵ Kolízne pravidlo pre otázky výživného v tomto dohovore stanovuje, že sa spravujú právom miesta obvyklého pobytu osoby oprávnenej na nároky výživného. V prípade, že by oprávnenému podľa tohto právneho poriadku výživné nenáležalo, je rozhodné právo štátu spoločnej *lex patriae* oprávneného a povinného. Pokiaľ ani na základe práva určeného náhradným hraničným určovateľom nevznikne oprávnenému nárok, rozhodným je právo *lex fori*.⁴⁶ Kolízne pravidlá v uvedenom dohovore majú prednosť pred vnútroštátnou kolíznou úpravou. Preto je na francúzskom zákonodarcovi danú kolíznoprávnú normu uviesť do súladu s medzinárodným dohovorom alebo ju zrušiť.

4.4 Nová Haagska úprava pre otázky vyživovacej povinnosti

V roku 1999 bola zostavená zvláštna komisia, ktorá bola poverená Haagskou konferenciou vypracovať nový Haagsky dohovor pre otázky vyživovacej povinnosti. Pri príprave nového textu vychádzala táto komisia z už existujúceho dohovoru z roku 1973. Táto komisia vytvorila špeciálnu pracovnú skupinu pre rozhodné právo (ďalej len „WGAL“ - Working Group on Applicable Law), ktorá pozostávala z expertov, zo zmluvných strán štátov Haagskych dohovorov z roku 1956 a 1973, ako aj iných štátov. Skupina mala za cieľ preskúmať dohovor z roku 1973 a následne určiť, ktoré časti dohovoru je potrebné zmeniť a rozšíriť a do akej miery. Ďalej mala za úlohu zistiť možnosť najširšieho kompromisu pre otázky rozhodného práva.

WGAL nakoniec zistila, že nie je možné dospieť ku vzájomnému kompromisu štátov, ktoré boli za nadviazanie na cudzie právo a tých, ktoré preferovali nadviazanie na právo podľa *lex fori*.⁴⁷

Výsledkom je Haagskou konferenciou prijatý *Dohovor o medzinárodnej obnove podpory pre deti a iných foriem rodinných vyživovacích povinností z 23. novembra 2007* (*Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and*

---

⁴⁵ Audit, B.: Droit international privé, Economica 2000, str. 600.

⁴⁶ Dohovor o rozhodnom práve pre vyživovaciú povinnosť z 2. októbra 1973, Článok 4 -6.

⁴⁷ Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 4.

Other Forms of Family Maintenance) a s ním aj *Protokol o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007 (Protocol of 23. November 2007 on the Law Applicable to Maintenance Obligations)*.

4.4.1 Protokol o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007

V dohľadnej budúcnosti môžeme predpokladať, že ako pre Českú republiku, tak aj pre Francúzsko a ostatné členské štáty EU bude záväzný *Protokol o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007* (ďalej len „Protokol“). Obdobne ako v prípade *Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí z 19. októbra 1996*, rovnaký postup možno očakávať zo strany EU (rozhodnutie rady 2008/431). Preto, vzhľadom k súčasnému stavu je nutné rovnako obozretne sledovať právnu úpravu pre rozhodné právo obsiahnutú práve v tomto Protokole.

Už z názvu samotného Protokolu vyplýva, že sa venuje prevažne otázkam rozhodného práva pre inštitút vyživovacej povinnosti. Ako sme už spomínali, Haagska konferencia prijala v danej oblasti dvojicu dohovorov, a to *Dohovor o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť voči deťom z 24. októbra 1956* (ďalej len „Dohovor z 1956“) a *Dohovor o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť z 2. októbra 1973* (ďalej len „Dohovor z 1973“). V texte Protokolu vyjadrujú zmluvné štáty svoju snahu pre modernizáciu týchto dohovorov a vytvorenie jednotného nástroja pre rozhodné právo v otázkach vyživovacej povinnosti. Článok 18 Protokolu stanovuje, že tento Protokol nahradzuje medzi zmluvnými štátmi Dohovor z 1956 ako aj Dohovor z 1973.

V prvom odstavci Článku 1 Protokolu je vymedzená jeho pôsobnosť, formulácia tohto Článku vychádza z ustanovenia Článku 1 Dohovoru z 1973.⁴⁸ Pôsobnosť Protokolu je komplexná a upravuje vyživovaciu povinnosť vyplývajúcu z rodinného práva (manželstvo, partnerstvo, rodičovstvo, príbuzenský pomer - osvojenie). Rovnako sa týka vyživovacej povinnosti detí, bez ohľadu na manželský stav ich rodičov (marital status).

---

⁴⁸ Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 6.

Odstavec dva Článku 1 Protokolu opäť vychádza z Dohovoru z 1973, upresňuje, že sa Protokol vzťahuje na otázky určenia rozhodného práva pre vyživovaciu povinnosť, preto sa jeho ustanovenia nepoužijú na rodinné, manželské, či príbuzenské pomery, z ktorých vyživovacia povinnosť vyplýva.

Článok dva stanovuje použitie Protokolu bez podmienky recipacity, a preto je treba aplikovať ustanovenia dohovoru aj v prípadoch, kedy odkazujú na právo nezmluvného štátu.

Základná kolízna norma vyživovacej povinnosti, upravená v Protokole, nadväzuje na princípy obsiahnuté v Dohovoroch z 1956 a z 1973.⁴⁹ Táto kolízna norma obsiahnutá v Článku 3 Protokolu stanovuje, že pokiaľ ustanovenia Protokolu neupravujú niečo iné, rozhodným právom pre vyživovaciu povinnosť je právo určené podľa obvyklého pobytu veriteľa (ďalej len „oprávnený“). Rozhodné právo je určené premenlivým hraničným určovateľom. Preto je prípadný mobilný konflikt stabilizovaný v čase. V prípade zmeny obvyklého pobytu oprávneného je rozhodným právo štátu, kde má oprávnený takýto nový obvyklý pobyt (odstavec dva Článok 3). Táto zmena rozhodného práva má účinky *ex nunc*, a teda len pre budúce nároky oprávneného z vyživovacej povinnosti.⁵⁰

Hraničný určovateľ - obvyklý pobyt oprávneného, poskytuje niekoľko výhod. Jednou z hlavných výhod je, že vznik a výška vyživovacej povinnosti je priamo vo vzťahu k právnym ako aj k faktickým okolnostiam sociálneho prostredia v krajine, kde oprávnený žije. Rovnako ako v prípade, kedy sú dvaja oprávnení rôznej štátnej príslušnosti, pričom ale žijú v tom istom štáte, hraničný určovateľ - obvyklý pobyt im zaručuje rovnaké podmienky.⁵¹

Článok 4 Protokolu upravuje zvláštne kolízne normy v prospech niektorých oprávnených osôb na vyživovaciu povinnosť:

---

⁴⁹ Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 7.

⁵⁰ Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 8.

⁵¹ Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 7.

- rodičov voči deťom;
- iných osôb ako rodičov voči osobám mladším ako 21 rokov, s výnimkou povinností, na ktoré sa vzťahuje Článok 5 Protokolu;
- detí voči rodičom.⁵²

Samotný Článok stanovuje, že ak oprávnenej osobe, podľa práveho poriadku určeného na základe Článku 3 Protokolu, neprináleží nárok na výživné, rozhodným právom je právo *lex fori* (Článok 4 odst. 2 Protokolu). Toto ustanovenie vychádza z princípu *favor creditoris* a jeho cieľom je zabezpečiť oprávnenému nárok z výživného, stanoveného na základe zákona súdom, u ktorého bola žaloba podaná.⁵³

Ďalej upravuje, že aj napriek Článku 3, sa *lex fori* použije v prípade, kedy oprávnený uplatní svoj nárok pred príslušnými úradmi štátu, kde má povinný obvyklý pobyt (Článok 4 odst. 3 veta prvá Protokolu). Toto ustanovenie je výsledkom kompromisu medzi tými, ktorí uprednostňujú nadviazanie pomocou obvyklého pobytu oprávneného a zástancami nadviazania pomocou *lex fori*. Použitie *lex fori* je viazané na dve podmienky, a síce - súd alebo úrad, u ktorého je konanie zahájené, musí byť v štáte, v ktorom má dlžník (ďalej len „povinný“) obvyklý pobyt. Zároveň, musí byť toto konanie zahájené oprávneným.⁵⁴

V prípade, že podľa práva určeného podľa *lex fori*, nárok na výživné oprávnenému neprináleží, rozhodným právom je právo obvyklého pobytu oprávneného (Článok 4 odst. 3 veta druhá Protokolu). Toto ustanovenie je opäť postavené na princípe v prospech oprávneného.

Nakoniec, rozhodné právo môže byť určené na základe spoločného *lex patriae* oprávneného a povinného (ak takáto ich spoločná štátna príslušnosť existuje). Použije sa v prípade, kedy by oprávnenému neprináležal nárok na výživné podľa práva určeného v Článku 3 a v Článku 4 odst. 2 a 3 Protokolu. Na rozdiel od Dohovoru z 1973, nadväzovacie kritérium (spoločná štátna príslušnosť) je umiestnené až za *lex fori*.

⁵² Protokol o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007, Článok 4.

⁵³ Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 9.

⁵⁴ Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 10.

Tieto ustanovenia majú za cieľ uprednostniť právo výhodnejšie pre oprávneného, a teda aj právo odlišné od práva obvyklého pobytu oprávneného, pokiaľ by malo nežiadúci dopad na nároky oprávneného.⁵⁵

Článok 5 Protokolu upravuje kolízne pravidlo pre nároky z vyživovacej povinnosti medzi manželmi alebo ex-manželmi. Ide o výnimku z kolízneho pravidla, upraveného v Článku 3 Protokolu. V tomto prípade ustupuje obvyklý pobyt oprávneného a nahradzuje ho právo štátu posledného spoločného obvyklého pobytu manželov (ex-manželov), a to pokiaľ sú kumulatívne splnené dve podmienky. Za prvé, jeden z manželov (ex-manželov) namieta nadviazanie rozhodného práva podľa Článku 3 Protokolu. Zároveň, rozhodný právny poriadok je v užšom vzťahu k uzatvorenému manželstvu.

Ustanovenie Článku 6 Protokolu obsahuje zvláštnu úpravu obrany povinného plniť nároky plynúce z výživného. Dotýka sa otázky nárokov z vyživovacích povinností iných než tých, ktoré vznikajú pri vzťahu dieťa-rodič a medzi manželmi (ex-manželmi). Povinný môže namietat', že podľa práva štátu jeho obvyklého pobytu, alebo podľa práva ich spoločnej štátnej príslušnosti (oprávneného, povinného), za predpokladu, že ju majú, právny nárok na výživné neexistuje.

Protokol ďalej vo svojom Článku 7 upravuje použiteľné právo pre prípady zvláštneho súdneho konania. Článok 7 odst. 1 Protokolu stanovuje, že aj napriek ustanoveniam v Článkoch 3 až 6 si oprávnený a povinný môžu určiť, a to jedine v prípadoch, kedy prebieha zvláštne konanie v určitom štáte, že nároky z vyživovacej povinnosti sa budú spravovať právom tohto štátu. Výslovné určenie použiteľného práva, učené pred zahájením zvláštneho konania, musí byť predmetom zmluvy, podpísanej ako oprávneným, tak aj povinným. Táto zmluva by mala mať písomnú formu, ak nie, musí byť zaznamenaná tak, aby bol jej obsah v prípade potreby zistiteľný (Článok 7 odst. 2 Protokolu).

Článok 8 Protokolu sa zaoberá určením použiteľného práva, na základe tohto ustanovenia si môžu strany (oprávnený a povinný) kedykoľvek stanoviť použiteľné právo pre nároky z vyživovacej povinnosti. Takto si môžu rozhodné právo stanoviť aj pred vznikom samotného sporu. Jedná sa o odlišné ustanovnenie ako je Článok 7 Protokolu, nie je tu viazanie voľby na *lex fori*, ani na zvláštne druhy konania. Takto

---

⁵⁵ Dôvodová správa k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 8.

vybraté rozhodné právo spravuje nároky z vyživovacích povinností *ex nunc*. Strany si však môžu svoj výber použiteľného práva zmeniť.⁵⁶

Odstavec 1 Článku 8 Protokolu stanovuje: napriek ustanoveniam Článku 3 až 6 Protokolu, oprávnený aj povinný si môžu kedykoľvek určiť ako použiteľné právo pre spravovanie nárokov z vyživovacích povinností jeden z nasledujúcich právnych poriadkov:

- právo štátu, ktorého je jedna zo strán štátnym príslušníkom v čase určenia;
- právo štátu, kde má jedna zo strán obvyklý pobyt v čase určenia;
- právo určené stranami pre spravovanie ich majetkových vzťahov, alebo právo, ktoré je na tieto vzťahy použiteľné;
- právo určené stranami pre spravovanie ich rozvodu, alebo súdnej rozluky manželov, alebo právo, ktoré je na tieto vzťahy použiteľné.

Ďalej, odstavec 2 Článku 8 Protokolu stanovuje, že táto dohoda by mala mať písomnú formu, alebo by mala byť zaznamenaná tak, aby bol jej obsah v prípade potreby zistiteľný. Dohoda musí byť podpísaná oboma stranami.

V nasledujúcom treťom odstavci Článku 8 Protokolu je vylúčené použitie odstavca 1, ak sa jedná o osobu mladšiu, ako 18 rokov, alebo dospelú osobu, nespôsobilú k právnym úkonom.

V predposlednom odstavci 4 Článku 8 Protokolu je stanovené, že bez ohľadu na určené rozhodné právo, podľa odstavca 1 tohto Článku, je v okamžiku účinenia takéhoto rozhodnutia pre otázky vzdania sa nároku z vyživovacej povinnosti použiteľné právo obvyklého pobytu oprávneného.

V poslednom odstavci Článku 8 Protokolu je stanovené, že ak zmluvné strany neboli v čase určenia rozhodného práva plne informované a vedomé si následkov tohto určenia, právo takto určené sa nepoužije v prípadoch, že jeho použitie by viedlo k zrejme neoprávneným alebo neprimeraným dôsledkom pre ktorúkoľvek zo strán.

Protokol vo svojich ďalších ustanoveniach upravuje rôzne otázky, napríklad spätný odkaz (Článok 12), výhradu verejného poriadku (Článok 13) a iné.

---

⁵⁶ Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007, zostavila Adnrea Bonomi, strana 17.

Po vstupe Európskeho spoločenstva do štruktúr Haagskej konferencie môžeme očakávať uľahčenie procesu ratifikácie Haagskych dohovorov o rozhodnom práve. Tento vývoj môžeme konkrétne sledovať na rozhodnutí Rady 2008/431, ktoré sa týka ratifikácie *Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí z 19. októbra 1996*. Súčasťou tejto práce sa stal aj *Protokol o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007*. Vzhľadom na súčasný vývoj môžeme predpokladať, že pre členské štáty EU bude v dohľadnej dobe záväzný.

5. POROVNÁVANIE KOLÍZNEJ ÚPRAVY VZŤAHOV MEDZI RODIČMI A DEŤMI V ČESKOM A FRANCÚZSKOM MEDZINÁRODNOM PRÁVE SÚKROMNOM

5.1 *Kolízna úprava určenia rodičovstva: vznik vzťahu rodič - dieťa*

Určenie rodičovstva už v súčasnosti nie je len otázkou určenia otcovstva. Z právneho hľadiska sa významným stáva aj určenie materstva. Ide najmä o prípady, kedy dieťa donosí a porodí iná žena, než jeho genetická matka.⁵⁷ V českom práve sa však kolízna úprava výslovne zaoberá len určením otcovstva. Kolíznoprávna úprava v ZMPS predpokladá situáciu určenia otcovstva, ako aj jeho prípadné popretie. České medzinárodné právo súkromné vo svojich ustanoveniach nerozlišuje medzi deťmi manželskými a nemanželskými. Tento princíp vychádza z ústavného práva, kde Článok 32 odst. 2 LZPS, stanovuje: „Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.“ Pôvodná francúzska úprava vychádzala z rozdielu medzi manželskými a nemanželskými deťmi. Zmenu sa snažila presadiť reforma z 3. januára 1972, tento zákon priniesol určité zmeny, ale rozdiel neodstránil. Ten sa podarilo odstrániť až nariadeniu zo 4. júla 2005, ktoré vstúpilo do platnosti 1. júla 2006. Na základe tejto zmeny sa upravila aj kolíznoprávna úprava. Francúzska právna úprava používa pre otázky rodičovstva termín „príbuzenský pomer.“ Francúzske kolíze normy, ako aj hmotné právo sa zaoberajú určením nielen otcovstva, ale taktiež určením materstva pri vzniku príbuzenského pomeru.

---

⁵⁷ Poredoš, F., Ďuriš, M., Lysina, P.: Základy medzinárodného práva súkromného, Univerzita Komenského 2005, str. 195.

5.1.1 Určenie otcovstva

Pre vznik rodičovských práv a povinností, teda vzťahu medzi rodičom a dieťaťom, je v niektorých prípadoch dôležitá otázka zistenia otcovstva. Ide o rozhodnutie, či určitá osoba je, alebo nie je otcom dieťaťa. Rovnako dôležité sú aj otázky popretia otcovstva. Táto problematika spadá pod úpravu určenia otcovstva.⁵⁸ V českom práve, základné kolízne pravidlo pre určenie otcovstva obsahuje § 23 odst. 1 ZMPS. Určenie otcovstva (zistenie/zaprenie) sa spravuje právnym poriadkom štátu, ktorého príslušnosť nadobudlo dieťa narodením. Hraničný určovateľ *lex patriae* dieťaťa je stabilizovaný v čase, a tým je vylúčený mobilný konflikt. Viazanie *lex patriae* dieťaťa nadobudnutého narodením je prínosné najmä z pohľadu, kedy k určeniu otcovstva dochádza s veľkým časovým odstupom.⁵⁹ Pokiaľ by dieťa narodením nadobudlo dve štátne príslušnosti, je potrebné určiť, ktorá z nich sa použije ako „rozhodujúca štátna príslušnosť.“ V takomto prípade sa použije rozhodné právo podľa § 33 ZMPS, ktorý upravuje dvojité a neurčité štátne občianstvo.⁶⁰

V prípade, kedy to je v záujme dieťaťa, a zároveň dieťa žije v tuzemsku, podľa § 23 odst. 2 ZMPS, je možné použiť *lex fori*. Za splnenia podmienky, že dieťa žije na území Českej republiky je možné pre otázky určenia otcovstva použiť české právo. A to vždy, keď bude česká hmotnoprávna úprava určenia otcovstva pre dieťa výhodnejšia. Určenie rozhodného práva sa viaže na porovnanie dopadu hmotnoprávnej úpravy, tzn. na výsledné riešenie konkrétneho prípadu.⁶¹

Prípad uznania otcovstva formou prejavu vôle je v českom právnom poriadoku upravený ako spoločné vyhlásenie rodičov. Pre určenie otcovstva touto formou ZMPS stanoví v § 23 odst. 3, podporné kolízne pravidlo k § 23 odst. 1. ZMPS. Uznanie otcovstva je platné, pokiaľ podmienky a forma spĺňajú predpoklady práva štátu, v ktorom k takémuto uznaniu došlo.

---

⁵⁸ Poredoš, F., Ďuriš, M., Lysina, P.: Základy medzinárodného práva súkromného, Univerzita Komenského 2005, str. 195.

⁵⁹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 356.

⁶⁰ Poredoš, F., Ďuriš, M., Lysina, P.: Základy medzinárodného práva súkromného, Univerzita Komenského 2005, str. 196.

⁶¹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 356.

5.1.2 Určenie príbuzenského pomeru: materstvo - otcovstvo

Francúzske kolízne pravidlo upravuje vznik príbuzenského vzťahu (rodičovstva), avšak do pôsobnosti tejto kolíznej normy, účinky vzťahu rodič a dieťa už nespádajú.

Základné kolíznoprávne pravidlo vychádza z článku 311-14 C.civ., hraničným určovateľom je národnosť matky. Veta prvá tohto Článku upravuje určenie príbuzenského pomeru. To sa spravuje rozhodným právom určeným podľa *lex patriae* matky. Hraničný určovateľ je stabilizovaný v čase ku dňu narodenia dieťaťa, preto prípadná zmena štátnej príslušnosti matky nemá vplyv na rozhodné právo. Toto základné kolízne pravidlo sa použije aj v prípadoch určenia otcovstva (zistenie/zaprenie).

Jednu z výnimiek zo základného pravidla predstavuje napr. vedľajší hraničný určovateľ v druhej vete Článku 311-14 C.civ.. V prípade, že je matka dieťaťa neznáma, použije sa náhradný hraničný určovateľ: *lex patriae* dieťaťa. Aby sa predošlo mobilnému konfliktu, je stabilizované nadviazanie na narodenie dieťaťa, rovnako ako pri hlavnom hraničnom určovateľovi.

Ďalšou výnimkou je jednostranná kolízna norma upravená v Článku 311-15 C.civ.. Táto norma stanovuje, že ak má dieťa a jeho rodičia, alebo jeden z nich bydlisko vo Francúzsku, či už spoločné, alebo oddelené, tak občianskoprávny štatút pôsobí na všetky následky vyplývajúce z francúzskeho práva (Článok 311-15 C.civ.). Zámer normy 311-15 C.civ., umožňuje priame nadviazanie na francúzsky právny poriadok, a tým vylúčiť použitie právneho poriadku podľa príslušnosti matky. Ide najmä o prípady, kedy by právny poriadok podľa príslušnosti matky neumožňoval určenie príbuzenského vzťahu, a tak odporoval francúzskemu verejnému poriadku.

Výnimkou bol aj Článok 311-16, nakoniec zrušený nariadením zo 4. júla 2005. Toto ustanovenie upravovalo uznanie nemanželského dieťaťa za manželské. Vo francúzsku platí a je použiteľná medzinárodná zmluva o uznaní nemanželského dieťaťa za manželské, a to uzavretím manželstva z 2. marca 1976 (ďalej len „Zmluva“). Ustanovenia tejto Zmluvy spravujú uznanie uzavretím manželstva právom príslušnosti otca alebo matky, v prípade, že ich právny poriadok priznáva takéto účinky uzvretia manželstva. Ustanovenia Zmluvy sa pred zrušením Článku 311- 16 C.civ., nepoužívali,

pretože je v nej zakotvený spätný odkaz na francúzske medzinárodné právo súkromné, a teda na bývalí Článok 311-16 C.civ..

Posledná výnimka z Článku 311-14 C.civ., je upravená v Článku 311-17 C.civ.. Obsahuje uznanie otcovstva alebo materstva na základe prejavu vôle. Tekéto uznanie je platné, ak je v súlade s právnym poriadkom určeným podľa príslušnosti toho, kto takéto uznanie činí, alebo v súlade s právnym poriadkom určeným podľa príslušnosti dieťaťa. Judikatúra rozšírila kolízne pravidlo pre podmienky, ako aj formu takéhoto uznania. Posudzujú sa súčasne, podľa rozhodného práva.

5.2 Kolízna úprava vzťahov medzi rodičmi a deťmi

V českom, ale aj vo francúzskom práve, haagske medzinárodné dohovory ovplyvnili svojimi ustanoveniami kolíznoprávne pravidlá v otázkach vzťahov medzi rodičmi a deťmi. V obidvoch vnútroštátnych právnych poriadkoch je zakotvené pravidlo použitia medzinárodnej zmluvy pred národnou úpravou. České medzinárodné právo súkromné stanovuje v § 2 ZMPS, že sa česká kolíznoprávna úprava použije vtedy, ak medzinárodný dohovor, ktorým je Česká republika viazaná nestanoví niečo iné. Obdobný princíp nájdeme aj vo francúzskom práve, a to v Článku 55 ústavy. Tento obecný princíp sa použije aj v prípade kolíznych noriem. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ medzinárodný dohovor obsahuje iné kolíznoprávne pravidlo ako národná právna úprava pre rovnaký okruh otázok, použijú sa ustanovenia medzinárodného dohovoru.

Pre Českú republiku je záväzný *Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí z 19. októbra 1996* (ďalej len „Dohovor“). Preto kolíznoprávna úprava vzťahov medzi rodičmi a deťmi upravená v ZMPS je pozmenená a nahradená týmto Dohovorom. Kolízne normy upravené v Článkoch 15 až 22 Dohovoru sa podľa Článku 20 Dohovoru použijú aj vtedy, ak odkazujú na právo nezmluvného štátu. Vzájomné práva a povinnosti rodičov a detí sa v medziach predmetu úpravy Dohovoru spravujú jeho ustanoveniami, ktoré nahrádzajú kolíznu normu v § 24 odst. 1 ZMPS. Z pôsobnosti Dohovoru sú vylúčené otázky určenia rodičovstva, osvojenia a výživného.⁶²

---

⁶² Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 358.

Podľa Článku 15 odst. 1 Dohovoru pre opatrenia na ochranu dieťaťa alebo jeho majetku je rozhodným *lex fori*. To znamená, že pri výkone svojich právomocí, orgány zmluvných štátov použijú právo svojho štátu. Ak to však vyžaduje ochrana osoby alebo majetku dieťaťa, môžu výnimočne použiť právo iného štátu, s ktorým má situácia podstatnú väzbu, alebo k nemu prihliadnúť (Článok 15 odst. 2 Dohovoru).

Podľa Článku 16 Dohovoru, ktorý sa týka určenia rozhodného práva pre nadobudnutie alebo zánik rodičovskej zodpovednosti je rozhodné právo štátu, kde má dieťa obvyklý pobyt. Uvedené platí, ak rodičovská zodpovednosť vznikne alebo zanikne priamo zo zákona, alebo na základe dohody. Ak sa zmení obvyklý pobyt dieťa, nemá to vplyv na rodičovskú zodpovednosť, ktorá existuje podľa práva doterajšieho obvyklého pobytu dieťaťa. Priznanie rodičovských práv a povinností priamo zo zákona osobe, ktorá ich predtým nenadobudla, sa po zmene obvyklého bydliska dieťaťa spravuje právom štátu nového obvyklého bydliska dieťaťa, Článok 16 odst. 4 Dohovoru.⁶³ Kolízna úprava v Článku 17 Dohovoru upravuje výkon rodičovskej zodpovednosti: „spravuje sa právom štátu obvyklého pobytu dieťaťa. Ak dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa, spravuje sa jej výkon právom štátu nového obvyklého pobytu.“

Pre Francúzsku republiku je záväzný haagsky *Dohovor o právomoci orgánov a rozhodnom práve vo veciach ochrany detí z 5. októbra 1961*. Dohovor sa použije na všetky maloleté deti, ktoré majú svoj obvyklý pobyt na území Francúzska, alebo na území zmluvného štátu.⁶⁴ Ustanovenia tohto dohovoru patrili medzi tie, ktoré boli často francúzskymi súdmi opomínané.⁶⁵ Dohovor z 5. októbra 1961 bude v dohľadnej dobe nahradený *Dohovorom o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí z 19. októbra 1996* (viz. Kapitola 2, Európske medzinárodné právo súkromné).

Rovnako ako pre Francúzsko, tak aj pre Českú republiku je záväzný haagský *Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980*. Ten obsahuje hmotnoprávne ustanovenia týkajúce sa otázok únosu detí do

---

⁶³ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 359.

⁶⁴ Audit, B.: Droit international privé, Economica 2000, str. 612.

⁶⁵ Gannagé, L., Rev. crit. dr. internat. privé, Le droit international privé à l'épreuve de la hiérarchie des normes., janvier-mars 2001; str.3.

zahranicia. Podľa Článku 50 Dohovoru, majú ustanovenia dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí prednosť.

5.3 Osvojenie

Osvojenie je právny inštitút, ktorého cieľom je založiť medzi osvojiteľom (osvojujúcimi manželmi) a osvojencom rovnaké práva a povinnosti ako medzi rodičmi a deťmi.⁶⁶ V českom medzinárodnom práve súkromnom je základná kolízna norma pre osvojenie obsiahnutá v § 26 ods.1 ZMPS. Podľa tohto ustanovenia sa osvojenie spravuje právom štátu, ktorého je osvojiteľ štátnym príslušníkom. Osvojenie má charakter trvalého vzťahu, preto zmenou štátnej príslušnosti osvojiteľa osvojenie nezaniká.⁶⁷

Pokiaľ sú osvojiteľmi manželia, a súčasne majú rovnakú štátnu príslušnosť, kolízna norma sa nemení a hraničným určovateľom je *lex patriae* manželov. ZMPS v § 26 odst. 2 upravuje situáciu, kedy sú manželia rozdielnej štátnej príslušnosti. Táto kolízna norma stanovuje, že pre osvojenie v takomto prípade musia byť splnené podmienky právnych poriadkov oboch manželov.

Podľa § 26 odst. 3 ZMPS, ak by bolo potrebné v prípadoch v § 26 odst. 1 a odst. 2 použiť cudzie právo, ktoré by osvojenie nedovoľovalo (alebo dovoľovalo, ale len za mimoriadne obtiažnych podmienok), a zároveň osvojiteľ (alebo aspoň jeden z osvojujúcich manželov) žije dlhší čas v Českej republike, zákon umožňuje použiť *lex fori*. V tomto prípade by sa jednalo o český právny poriadok.

Zvláštna doplňujúca kolízna norma je obsiahnutá v § 27 ZMPS. Upravuje súhlas dieťaťa, iných osôb (zákonného zástupcu) alebo orgánov v prípadoch osvojenia a podobných vzťahoch. Tento súhlas nadväzuje pomocou *lex patriae* osvojovaného dieťaťa.

Osvojením vznikne podľa rozhodného práva právny vzťah medzi osvojiteľom a osvojencom, ktorý je rovnocenný s právnym vzťahom medzi rodičom a dieťaťom. Tento vzťah je však následnou otázkou a treba ho nadviazať samostatne podľa § 24 odst. 1 ZMPS, kedy sa podľa základného kolízneho pravidla majú „*vzťahy medzi*

---

⁶⁶ Poredoš, F., Ďuriš, M., Lysina, P.: Základy medzinárodného práva súkromného, Univerzita Komenského 2005, str. 200.

⁶⁷ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 366.

rodičmi a detmi“ spravovať právom určeným podľa štátnej príslušnosti dieťaťa - osvojenca.⁶⁸

Francúzske kolízne pravidlá týkajúce sa osvojenia sú obsiahnuté v Článkoch 370-3 až 370-5 C.civ., táto úprava vychádza zo zákona zo 6. februára 2001. Alinea 1 Článok 370-3 C.civ., stanovuje, že podmienky osvojenia sa spravujú právnym poriadkom štátu, ktorého je osvojiteľ štátnym občanom. Ak sú osvojiteľia manželia, právo ktorým sa podmienky osvojenia spravujú je to právo, ktoré je rozhodné pre vzťahy medzi nimi (právo, ktoré upravuje účinky manželstva, viac kapitola 3 oddiel 3.2.1). Podľa vety druhej Článku 370-3 C.civ., v prípade, že právny poriadok ich štátnej príslušnosti zakazuje jednému a druhému manželovi (osvojiteľovi) osvojenie, nemôže byť rozhodnuté o ustanovení osvojenia. Podmienka zákazu musí byť splnená kumulatívne u oboch *lex patriae* manželov. Veta tretia tohto Článku obsahuje podmienku, že pokiaľ právo maloletého cudzinca (osvojenca) zakazuje osvojenie, a on sa nenarodil vo Francúzsku, a ani svoje obvyklé bydlisko nemá na území Francúzska, osvojenie je neplatné. Veta štvrtá a veta piata obsahujú hmotnoprávnu úpravu, ktorá stanovuje bez ohľadu na rozhodné právo, že k osvojeniu musí dať výslovný súhlas zákonný zástupca dieťaťa. Tento súhlas má byť udelený slobodne, bezúplatne po narodení dieťaťa. Toto ustanovenie však neobsahuje to, akým právnym poriadkom sa majú spravovať otázky týkajúce sa osoby, ktorá má spôsobilosť byť zákonným zástupcom a formy súhlasu takejto osoby. Účinky právneho vzťahu, ktoré vzniknú uznaným osvojením vo Francúzsku sa spravujú právom francúzskym, Článok 370-4 C.civ..

5.3.1 Medzinárodné dohovory pre otázky osvojenia

Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného vypracovala *Dohovor o právomoci, rozhodnom práve a uznávaní rozhodnutí o osvojení z 15. novembra 1965*. Ani Česká republika, ani Francúzsko nie sú zmluvnými štátmi tohto dohovoru. V oblasti osvojenia bol konferenciou vypracovaný aj *Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29. mája 1993*, v ktorom sú obidva štáty zmluvnými stranami. Ďalším významným dohovorom je *Európsky dohovor o osvojení*

---

⁶⁸ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 170.

detí z 24. mája 1967. Podľa Článku 1 tohto dohovoru, každý zmluvný štát uvedie svoje vnútroštátne právo do súladu s týmto dohovorom.⁶⁹

5.4 Poručníctvo a opatrovníctvo

Česká kolízna úprava opatrovníctva maloletých je obsiahnutá v § 28 až 31 ZMPS. Úlohou opatrovníctva, ako aj poručníctva je predovšetkým zabezpečiť ochranu práv maloletých. Podľa § 31 ZMPS, ustanovenia § 28 až 30 sa použijú aj pre obdobné inštitúty, a to najmä pre poručníctvo. Kolízna norma v § 28 ZMPS, nadväzuje podmienky vzniku a zániku opatrovníctva prostredníctvom *lex patriae* chránenej osoby. Právne pomery medzi opatrovníkom a maloletým sa podľa ustanovenia § 30 ZMPS, spravujú právnym poriadkom štátu, v ktorom je opatrovnícky súd alebo úrad. Zvláštna kolízna norma sa použije pokiaľ ide o povinnosť prijať a vykonávať opatrovníctvo nad maloletými. Podľa § 29 ZMPS, rozhodným právom je právo štátnej príslušnosti opatrovníka.⁷⁰

Vo francúzskom právnom poriadku, otázky poručníctva a opatrovníctva patria do oblasti spôsobilosti osoby právne konať. Základné kolízne pravidlo vychádza z princípu Článku 3 odst. 3 C.civ.. Tento Článok stanovuje hraničného určovateľa *lex patriae*, teda rozhodným právom je právo, ktorého je osoba, o ktorej spôsobilosti sa rozhoduje štátnym príslušníkom.

5.4.1 Medzinárodné dohovory v oblasti opatrovníctva a poručníctva

Pre zmluvné strany *Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí z 19. októbra 1996*, kolízna národná úprava inštitútov poručníctva a opatrovníctva musí ustúpiť kolíznej úprave obsiahnutej v tomto dohovore. Otázky poručníctva a opatrovníctva sú zahrnuté v opatreniach na ochranu detí v tomto dohovore. Pre Českú republiku však zostávajú v platnosti § 29 a 30 ZMPS, pretože dohovor tieto otázky

---

⁶⁹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 368.

⁷⁰ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 369.

neupravuje vo svojich ustanoveniach.⁷¹ Francúzska republika je zmluvnou stranou tohto dohovoru, avšak ešte nebol ratifikovaný (viz. Kapitola 2, Európske medzinárodné právo súkromné). Po ratifikácii sa aj vo Francúzsku na otázky opatrovníctva a poručníctva použijú ustanovenia dohovoru prednostne pred národnou úpravou.

---

⁷¹ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání, Doplněk 2004, str. 368-369.

ZÁVER

Medzinárodné právo súkromné je veľmi náročnou oblasťou práva a v súdnej, ako aj advokátnej praxi čoraz častejšie potrebnou. Vzrastajúci význam medzinárodného práva súkromného je citeľný aj v komunitárnom práve. Predmetom tejto práce bolo porovnanie kolíznych noriem na úrovni mikrokomparácie s cudzím prvkom medzinárodného práva súkromného. Táto práca bola zameraná len na porovnanie kolíznych noriem, no netreba zabudnúť, že súčasťou medzinárodného práva súkromného je aj právo procesné.

Témou diplomovej práce je - Medzinárodné právo súkromné v porovnávanúcom pohľade - porovnanie kolíznych noriem rodinného práva v českom a francúzskom právnom poriadku.

V tejto práci sme sa zamerali predovšetkým na platnú českú a francúzsku úpravu kolíznych noriem rodinného práva v oblasti medzinárodného práva súkromného. Samotnou mikrokomparatistikou jednotlivých inštitútov rodinného práva sme sa snažili čo najjednoduchšie poukázať na rozdiely, ale zároveň aj na spoločné znaky oboch národných úprav.

Základný a kľúčový rozdiel oboch národných úprav môžeme pozorovať už v samotnej forme úpravy medzinárodného práva súkromného. Týmto rozdielom je v prípade Francúzska absencia jednotnej úpravy formou zákona alebo kódexu, na rozdiel od Českej republiky. Francúzska právna úprava tým stráca na prehľadnosti a pre českých právnikov je tým ťažšie prístupná. Na druhej strane, je potrebné vnímať, že francúzske medzinárodné právo súkromné v nami porovnávanej oblasti využíva o niečo viac ako české právo medzinárodne unifikovanú úpravu kolíznych noriem. Tým fakticky získava obecnější charakter, problémom však naďalej ostáva rozsiahla francúzska judikatúra, ktorá opomína v rámci hierarchie noriem niektoré medzinárodné dohovory.

Jednotlivé mikrokomparácie, použité v tejto práci, nám poukazujú na konkrétne rozdiely, prípadne spoločné znaky porovnávaných právnych úprav.

Aj keď sa národné úpravy od seba odlišujú, môžeme pozorovať tendenciu zblížovania národných úprav. Spôsobuje to najmä medzinárodne unifikovaná oblasť

dohovorov v medzinárodnom práve súkromnom, ako aj vzrastajúci záujem zjednocovania komunitárneho práva v tejto oblasti.

Diplomová práca bola rozdelená do šiestich kapitol, v ktorých vychádzame z platnej právnej úpravy danej problematiky v českom a francúzskom medzinárodnom práve súkromnom. Táto práca pozostáva z dvoch pomyselných častí. V prvej sme sa snažili priblížiť obecné teoretický základ. Je potrebný práve pre porozumenie a lepšie vnímanie jednotlivých národných úprav v samotnom porovnaní. Druhá časť práce je zameraná na priblíženie a porovnanie národných úprav pre jednotlivé inštitúty rodinného práva.

V prvých dvoch kapitolách, ktoré spadajú do vyššie spomenutej prvej časti práce, sme upriamili našu pozornosť na základné poznatky a pojmy v oblasti medzinárodného práva súkromného, ako aj metódy úprav vzťahov s medzinárodným prvkom. Súčasne tiež, na vysvetlenie právnej komparatistiky a jej použitie. Rovnako nezabúdame ani na pramene českého, francúzskeho a európskeho medzinárodného práva súkromného. Už v tejto časti práce môžeme sledovať odchýlky jednotlivých národných úprav. Pre úplnosť uvádzame aj zoznam platných medzinárodných dohovorov Haagskej konferencie z danej oblasti pre každý štát samostatne.

V tretej kapitole porovnáваме koliznoprávnu úpravu českého a francúzskeho medzinárodného práva súkromného, ktorá sa dotýka manželstva a vzťahov s ním súvisiacich.

Štvrtou kapitolou poukazujeme na kolízne pravidlá národných úprav v problematike vyživovacej povinnosti. Národné úpravy sa líšia v rozdielnosti niektorých inštitútov, a to najmä v nárokoch voči otcovi, za ktorého nie je matka dieťaťa vydatá. Zároveň, na záver kapitoly upozorňujeme na záväzné medzinárodne unifikované kolízne normy v danej oblasti. Ako aj na medzinárodne unifikované kolízne pravidlá, ktoré vznikali ako nástroj, ktorý má nahradiť súčasné záväzné pravidlá.

Posledná piata kapitola je venovaná problematike rodičovstva, vzťahov medzi deťmi a rodičmi, osvojením, poručníctvom a opatrovníctvom. Rovnako ako v predchádzajúcej kapitole, poukazujeme nielen na rozdielnosť kolíznych úprav, ale aj na medzinárodnú úpravu v Haagskych dohovoroch.

Pri písaní tejto práce sme mali náročnú úlohu vzhľadom k tomu, že francúzska úprava medzinárodného práva súkromného je z veľkej časti zložená z právnej doktríny a súdnej judikatúry. Už v 70tych rokoch boli snahy o kodifikáciu medzinárodného práva súkromného, ktoré skončili neúspechom a priniesli čiastočnú reformu v tejto oblasti. Táto reforma sa dotýkala kolíznej úpravy rodinného práva. Pre praktické použitie iných ako francúzskych právnikov sa takáto forma úpravy môže javiť ako neprehľadná.

V Českej republike, v oblasti súkromného práva obecné prebieha veľká rada zmien, preto vzrastá aj potreba rekonifikácie českého medzinárodného práva súkromného. Táto potreba narastá aj v súvislosti s Haagskymi dohovormi, ktoré síce majú prednosť pred zákonnými ustanoveniami, ale z pohľadu prehľadnosti je žiadúce aby sa zmeny odrazili aj v samotnom zákone. Ministerstvo spravodlivosti sa podieľa na návrhu nového zákona o medzinárodnom práve súkromnom. Už v tomto návrhu možno vnímať posun a predpokladá sa, že základná zmena bude v hraničných kritériách. Dnes dominantná štátna príslušnosť by mala vzhľadom na vývoj medzinárodne unifikovaných kolíznych noriem ustúpiť hraničnému kritériu obvyklého pobytu. Napríklad, v oblasti vyživovacej povinnosti, kde je žiadúce, aby použiteľné právo čo najvernejšie odrážalo právne, ako aj sociálne pomery, v oblasti manželstva možno taktiež predpokladať zmenu v prospech obvyklého pobytu.

Na druhej strane, české medzinárodné právo súkromné vnímame ako prehľadnejšie v porovnaní s francúzskym, najmä vďaka jednotnej úprave formou zákona. Vzhľadom k tomu, že sa v súčasnosti stretávame aj s prípadmi, kedy dieťa porodí iná žena, než jeho genetická matka, nám nedá nespomenúť, že pri samotnej mikrokomparácii kolíznych úprav rodičovstva chýba úprava určenia materstva v českej právnej úprave.

Pri komparácii sme dospeli k záveru, že niektoré kolízne normy spomínaných národných úprav používajú rovnaké hraničné určovatele, napríklad v prípadoch úprav predpokladov pre uzavretie manželstva a spôsobilosti uzavrieť manželstvo, ako aj v prípade úpravy formy manželstva.

V niektorých prípadoch je francúzska právna úprava obsiahlejšia ako česká. Ako príklad nám môže poslúžiť vyživovacia povinnosť, kde je francúzska právna úprava upravená Haagskym dohovorom, čím získava daná problematika ľahšiu použiteľnosť pre právnu prax. Tu však môžeme očakávať výrazné zmeny ako v českej, tak aj

francúzskej právnej úprave. Hlavným dôvodom pre tieto zmeny, ktoré budú zaväznú pre oba štáty (predpoklad je, že ratifikácia prebehne vo všetkých štátoch EU) je vypracovanie nového Haagskeho dohovoru: *Protokol o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007*, ako aj pristúpenie Európskeho spoločenstva do štruktúr Haagskej konferencie.

V návaznosti, v otázkach vzťahov medzi rodičmi a deťmi, ako aj v otázkach poručníctva a opatrovníctva, česká právna úprava je záväzná relevantným Haagskym dohovorom, zatiaľ čo francúzsku stranu čaká ratifikácia na základe rozhodnutia Rady (2008/431).

Napriek tomu, v oboch národných právnych úpravách sú záväzné Haagske dohovory, ktoré je potrebné pozorne sledovať, uvedomovať si ich prítomnosť, a zároveň ich následne aplikovať v praxi. Problematická môže byť situácia, kedy česká a francúzska právna úprava obsahuje vlastné kolízno-právne normy, aj napriek tomu, že tie už boli medzinárodne unifikované Haagskou konferenciou. V takom prípade je potrebné dôsledne sledovať, či daný medzinárodný dohovor je alebo nie je pre konkrétnu národnú úpravu záväzný. Určitém východiskom z tejto situácie je komunitárne právo, t.j. európske medzinárodné právo súkromné. Tým, že Európske spoločenstvo sa na základe zmeny štatútu Haagskej konferencie stalo jej členom (3.4.2007), otvoril sa priestor na to, aby bol proces ratifikácie jednotlivých Haagskych dohovorov podporený. Fakticky by to znamenalo lepšiu prehľadnosť pre prax. Konkrétnym príkladom môže byť rozhodnutie Rady 2008/431 o zaviazaní ratifikovať *Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu detí*.

V budúcnosti je možné očakávať, že ďalšie podobné rozhodnutia prispejú k sprehľadneniu a lepšiemu využívaniu medzinárodne unifikovaných kolíznych noriem medzinárodného práva súkromného. Príkladom nám pravdepodobne bude obdobné rozhodnutie k *Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti z 23. novembra 2007*. Dá sa predpokladať, že význam národných úprav medzinárodného práva súkromného bude slabnúť v prospech európskeho medzinárodného práva súkromného.

Táto diplomová práca nie je návodom pre používanie kolízno-právnej úpravy českého a francúzskeho medzinárodného práva súkromného. Jej zámerom je priblížiť danú problematiku odbornej verejnosti a napomôcť k jej porozumeniu.

ZOZNAM SKRATIEK

C.civ. Code Civil

ČNR Česká národní rada

EU Európska únia

ČSFR Česká a Slovenská federatívna republika

LZPS Listina základných práv a slobôd

Rev. crit. dr. internat. Privé Revue critique de droit international privé

SES Zmluva o založení Európskej únie

WGAL Working Group on Applicable Law

ZMPS Zákon o medzinárodnom práve súkromnom

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

- Ancel, B., Lequette, Y.: *Grands arrêts de la jurisprudence française de droit international privé*, Dalloz 2006.
- Audit, B.: *Droit international privé*, Economica 2000.
- Bogdan, M.: *Concise introduction to EU private international law*, Europa Law Publishing 2006.
- Bonomi, A. Dôvodová zpráva k návrhu Protokolu o rozhodnom práve pre vyživovacie povinnosti číslo 33/2007.
- Dôvodová zpráva k návrhu rozhodnutia Rady o pristúpení Európskeho spoločenstva k Haagskej konferencii o medzinárodnom práve súkromnom z 9. 12. 2005: KOM (2005) 639.
- Gannagé, L., Rev. crit. dr. internat. privé, *Le droit international privé à l'épreuve de la hiérarchie des normes.*, janvier-mars 2001.
- Guillien, R., Vincent, J., Guinchard, S., Montagnier, G.: *Lexique des termes juridiques*, 15e édition, Dalloz 2005.
- Knapp, V.: *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*, C.H. Beck 1996.
- Knapp, V.: *Základy srovnávací právní vědy*, ALEKO 1991.
- Kohler, Ch., Rev. crit. dr. internat. privé, *Interrogations sur les sources du droit international privé européen après la traité d'Amsterdam.*, janvier-mars 1999.
- Králíčková, Z.: *České rodinné právo po vstupu České republiky do Evropské unie*, Právní rozhledy, 21/2005, str. 796-774.
- Kučera, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 6. vydání, Doplněk 2004.
- Kučera, Z.: *Vybrané otázky srovnávacího mezinárodního práva soukromého*, Vydavatelství Karolinum, 1996.
- Loussouarn, Y., Bourel, P.: *Droit international privé*, Dalloz 2001.
- Pauknerová, M., *Evropské mezinárodní právo soukromé*, Beck, 2008.
- Pokorný, M.: *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním*, Komentář, C.H. Beck, 2004.

- Poredoš, F., Ďuriš, M., Lysina, P.: *Základy medzinárodného práva súkromného*, Univerzita Komenského 2005.
- Rozhodnutie Rady 2008/431 z 5. júna 2008.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://eur-lex.europa.eu/>

<http://www.legifrance.gouv.fr/>

<http://portal.justice.cz/uvod/justice.aspx>

<http://www.hcch.net>

INÉ ZDROJE

Poznámky z prednášok z medzinárodného práva súkromného profesorov - M. Cachard a M. Klotgen z roku 2007, ktorí pôsobia na francúzskej univerzite Nancy 2.

NÁZOV V ANGLICKOM JAZYKU

International private law in the comparative point of view -
conflicts of law comparison of family law in the international
private law of Czech and French legal order.

RÉSUMÉ

Dans la vie courante d'un juriste, d'un juge ou d'un avocat, le droit international privé est devenue très complexe et difficile. Ce mémoire de fin des études a pour sujet la comparaison des règles de conflit de lois dans le domaine de droit international privé de la famille. En comparant les lois internes de la République tchèque et la République française, nous voulons montrer où sont les différences, mais aussi les caractères communs des règlements internes du droit international privé. D'un point de vue du droit communautaire, le «droit international privé» devient important et de plus en plus courant. C'est un élément en développement du droit privé de l'EC. En comparant ces lois internes, nous avons aussi considéré les conventions internationales relevant, celles sont la voie de l'harmonisation internationale des règles de conflit de lois, de plus nous avons considéré le droit communautaire (droit international privé européen).

Dans le premier chapitre, nous avons focalisé notre attention sur le savoir et les définitions de base du droit international privé et de la science comparé. Les notions de ce premier chapitre nous ont servit en partie à faire la comparaison des règles de conflit de lois du droit de la famille à la réglementation interne du droit tchèque et français. Ensuite, nous décrivons les différentes méthodes de réglementation du droit international privé, comme par exemple les règles du conflit des lois ou les lois uniformes. En suite, nous caractérisons la définition de la science comparé et son rôle dans le droit international privé.

Dans le deuxième chapitre, nous nous rapprochons des sources du droit international privé tchèque, français et communautaire. De plus, nous nous focalisons

sur la conférence de la Hayne et nous donnons le relevé des conventions sur le sujet du mémoire, qui sont en vigueur soit en Tchéquie, soit en France.

Le troisième chapitre „la comparaison des règles de conflit de lois concernant le mariage en droit international prive tchèque et français“, nous analysons les règles de conflits de lois qui sont en vigueur dans les lois internes des législations nationaux des états concernés. Nous y comparont: les conditions de fond de la célébration de mariage, les conditions de forme du mariage, les effets du mariage et le divorce.

En quatrième chapitre, nous prêtons attention aux règles de conflit de lois qui déterminent la loi applicable aux obligations alimentaires. Plus en détail, nous soulignons différentes réglementations de certains droits d'enfant naturel dont la filiation n'est pas légalement établie, pour obtenir de celui qui a eu des relations sexuelles avec sa mère pendant la période de la conception, une pension destinée à couvrir ses frais d'entretien, sans avoir prouver la paternité. Ici nous appliquons également la réglementation dans le cadre des conventions internationaux de conférence de Haag, concetnant la problématique. De même nous détaillons la nouvelle réglementation aux obligation alimentaire traitée à la conférence de Haag.

En dernier chapitre, nous étudions no seulement les réglementations de conflit de lois dans les questions parentales, et également la réglementation des relations parents et enfants, de plus nous avons prise en charge, adoption et la tutelle. Dans ce chapitre nous soulignons les conventions internationaux, lesquelles unifient les règles de conflit de lois nationaux.

Dans l'avenir nous pouvons s'attendre, à la meilleure utilisation des règles de conflit de lois unifiées de droit international privé. Nous pouvons supposer que l'importance des réglementations de droit international privé nationaux vont diminuer en faveur de droit international privé européen.

Ce mémoire n'est pas le guide d'utilisation de réglementation de règles de conflit de lois de droit international prive tchèque et français. Le but est d'approcher la problématique mentionnée au publique spécialisé et aider à sa compréhension.

KEY WORDS

- Mezinárodní právo soukromé, Kolízní normy, Rodinné právo
- International private law, Conflicts of law, Family law